6-a JARO, N-o 305/6



LEIPZIG, 14. / 8. 1930

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA

KULTURA KAJ INTERHELPA ORGANIZO DE PROLET-ESPERANTISTOJ

APERAS SEMAJNE | REDAKTEJO: 14, avenue de Corbéra, Paris 12e. – GVIDANTO: E. Lanti. – SIDEJO DE PLENUM-KOMITATO DE SAT: 23, rue Boyer, Paris 20e. – ADMINISTREJO: R. Lerhner, Kolmstrasse 1, Leipzig O 27 (Germanio). | APERAS SEMAJNE

DOGANMILITO

L. LORA, (REVO).

La nova limimposta tarifo de l' usona imperialismo validiĝis. Restinte senfruktaj, la venĝo-minacoj de la aliaj nacioj riskas nuntempe kuntreni la tutan mondon en senekzemplan doganmiliton.

La malnova Manĉestra doktrino, laŭ kiu la libera interŝanĝo estas tiel konforma al la kapitalisma sistemo kiel ĉi lasta al la homa naturo, estas mortfrapita. Ĉiuj faktoj alportas al ĝi penigajn malkonfirmojn. Ĝia origin-lando, Anglio mem, forlasas ĝin pli kaj pli por rifuĝi malantaŭ protekt-impostleĝojn.

La liber-interŝanĝa skolo estis la ideologia esprimo de escepta kaj for ĉiam malaperinta situacio. Ĝi respondis al la epoko, dum kiu Anglio, sola industria lando, estis interesita malfermi sian merkaton al nutraj-objektoj kaj al krudmaterioj el ĉiuj regionoj de l' terglobo kaj sendi al ĉi tiuj sen baroj sian manufaktur-produktojn.

Sed laŭgrade, kiom aliaj landoj sekvis Anglion sur la vojo de l' industriigo, la liber-interŝanĝismo devis retiriĝi antaŭ la bezonoj de la konkurenco inter la kapitalismaj landoj. Ĉiu el tiuj landoj restis interesita trovi la pordojn malfermaj ĉe la najbaroj; sed ĉiu deziris fermi la siajn antaŭ la varoj, kiujn ĝi fabrikis mem. Apogita sur sia pozicio de unua industria potenco, sur siaj komercrilatoj centjaraj, sur sia vasta koloniimperio prezentanta grandegajn disvendejojn, Anglio povis ankoraŭ resti ekster la protektleĝa movado, kiam la aliaj nacioj fervorege ĵetis sin tien kun ĝoja koro. Hodiaŭ, ankaŭ ĝi estas pelita en tiun ĉi fatalan evoluon.

Tamen, la protektdoganismo ne plu servas nur por teni la fremdan konkurencon for de l' nacia merkato. Ĝi fariĝis, de antaŭ la mondmilito, instrumento de atako. Fermante la internan merkaton por sin ŝirmi kontraŭ la eksterlanda konkurenco, oni povas plialtigi la prezojn kaj enspezi pli altajn profitojn. Parto el ĉi tiuj altigitaj profitoj povas kompensi la perdojn, kiujn suferas la industriistoj devigataj vendi je reduktitaj prezoj la varojn eksportatajn.

Ju pli protektisma estas iu lando, des pli ĝi povos konkeri la fremdajn merkatojn, repuŝante la konkurantojn helpe de malaltegaj prezoj. La protektismo estas la nepre necesa kompletigo de l' dumpingo.

Oni kalkulas en Eŭropo, ke la eŭropaj varoj konsistigas elcenton tute malatentindan de la usona konsumo. Kiel la usona industrio povos retrovi sian prosperan staton dank' al doganrimedoj plivastigantaj sian nacian merkaton en sensignifaj proporcioj? Efektive, la parto da fremdaj produktoj en la usona konsumo estas ekstreme malforta: la usonanoj enportas nur dekonon de l' varoj de ili konsumataj.

La usonaj enportoj atingis 1793 milionojn da dolaroj en j. 1913, kaj 4184 milionojn en 1927. Eŭropo prezentiĝis nur kun 865 milionoj en 1913, kaj kun 1276 milionoj en 1927. La eŭropaj varoj, kiuj konsistigis, en j. 1913, 48% de l' usonaj enportoj, konsistigas nur 30% en 1927. Ili sumiĝas, dum la lastaj jaroj, je 3% de la tuta konsumado en Usono.

Ĉu valoris, oni demandas sin, deklari la ekonomian militon al Eŭropo por plivastigi je... 3% la disvendejojn de l' usona industrio? Multnombraj usonaj industrioj laboras hodiaŭ nur je 60% de sia produktkapablo. Kion ili bezonus, tio estas plivastiĝo de l' disvendejoj ne je 3%, sed je 60 ĝis 70%!

Male, la 3% gajnitaj de l' usonanoj signifas por Eŭropo malgajnon multe pli konsiderindan. Usono ŝajnas ekmiliti kontraŭ la cetera mondo sen videbla neceso.

Tamen, tiu ĉi neceso ekzistas. La nova dogan-tarifo, kvankam apenaŭ plivastigante la internan merkaton de l' Transatlantika Respubliko, kreas la nepre necesajn kondiĉojn por la konkero de la merkatoj de Latina Ameriko kaj de Ekstrema Oriento. Ĝi ebligas dumpingon de escepta amplekso. Liberigita de la fremda konkurenco sur sia propra teritorio, la usona industrio povos dikti al siaj enlandaj klientoj monopolprezojn kaj, malaltigante siajn eksportprezojn ĝis nivelo neatingebla por la eŭropa komerco, forpeli la eŭropajn varojn de ĉiuj disvendejoj sur la terglobo.

Kiaj estas la respektivaj fortoj de l' imperialistaj kontraŭuloj? Kontraŭ Usono, kun areo de 3 685 000 kvadratmejloj kaj loĝantaro el 130 milionoj, stariĝas la Brita Imperio kun 12 518 000 kv.-mejloj kaj loĝantaro (metropolo k kolonioj) el 437 milionoj, kaj la kapitalista Eŭropo kontinenta (inkluzive kolonioj), kun areo de 15 778 000 kv.-mejloj kaj loĝantaro el 464 milionoj.

Ĉi tiuj tri blokoj disponas pri grandegaj rimedoj. La trio kune posedas 84% de l' tutmonda orproduktado, 90% de l' karboproduktado, 75% de tiu de l' petrolo, 95% de l' ferminaĵa elfosado, 71% de l' gren-produktado, 94% de tiu de l' kaŭĉuko, 77% de l' kotono, 70% de l' lano, 87% de ĉiuj spindeloj kotonaj en la tuta mondo.

La Brita Imperio posedas la leonparton en la produktado de oro (70%), kaŭĉuko (proks. 60%) kaj lano (43%). Ĝi disponas pri 41% de ĉiuj spindeloj en la mondo, kio, se

oni konsideras la mondkrizon de l' teksindustrio, ne estas verdire avantaĝo... Usono okupas la unuan lokon en la petrolproduktado (68%), en kotono (55%) kaj en karbo (40%). Eŭropo k ĝiaj dependajoj superas en la ferminaj-elfosado (49%), en la sukerproduktado (35%) kaj en greno (29%).

Unuavide la pozicio de Eŭropo ne aperas malbona. Sed mallonga pripenso detruos tiun ĉi ŝajnon.

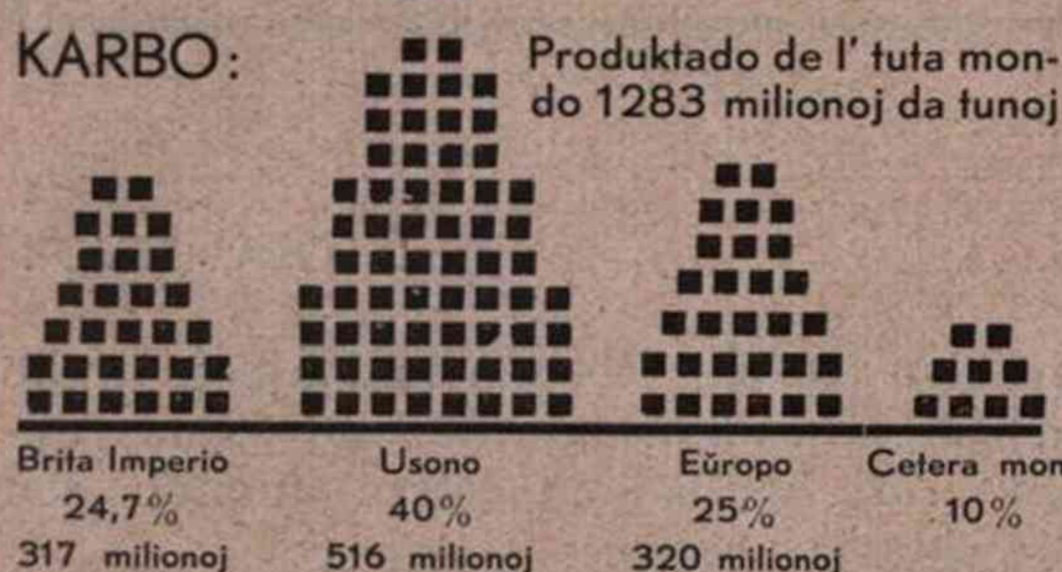
Usono estas ekonomie unuigita lando, ĉirkaŭita de protekt-barajo sen fendeto, disponanta pri politika kaj ekonomia apogilaro neŝancelebla.

La Brita Imperio estas nur politika elpendaĵo kovranta multon da ekonomiaj unuoj decentrokuraj. Kontraŭ la usona danĝero la gvidantoj de iuj anglaj industrioj volus formi unu solan ekonomian teritorion ĉirkaŭitan de unu sola ĉina muro. Sed la dismembriĝo de l' Imperio daŭras. Okazigita de profundaj ekonomiaj kaŭzoj, ĝi ne povas esti haltigata.

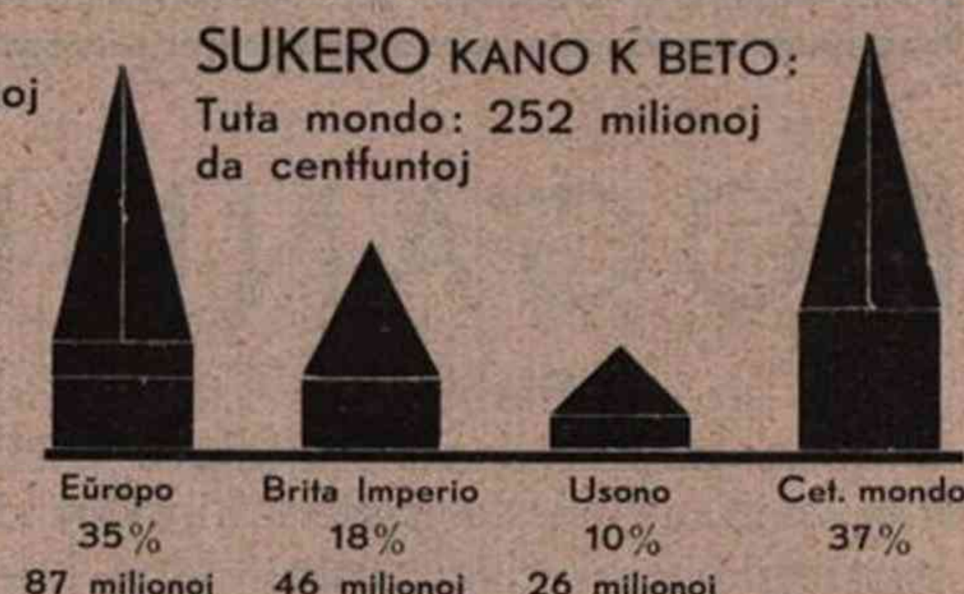
Eŭropo ne estas eĉ politika elpendaĵo. Simpla geografia nomo, per limoj pikdratumita, disŝirita de ekonomiaj antagonismoj, konsistanta el preskaŭ kvardek unuoj politikaj stariĝantaj unuj kontraŭ la aliaj, ĝi devas elteni la usonan atakadon ne povante efike respondi.

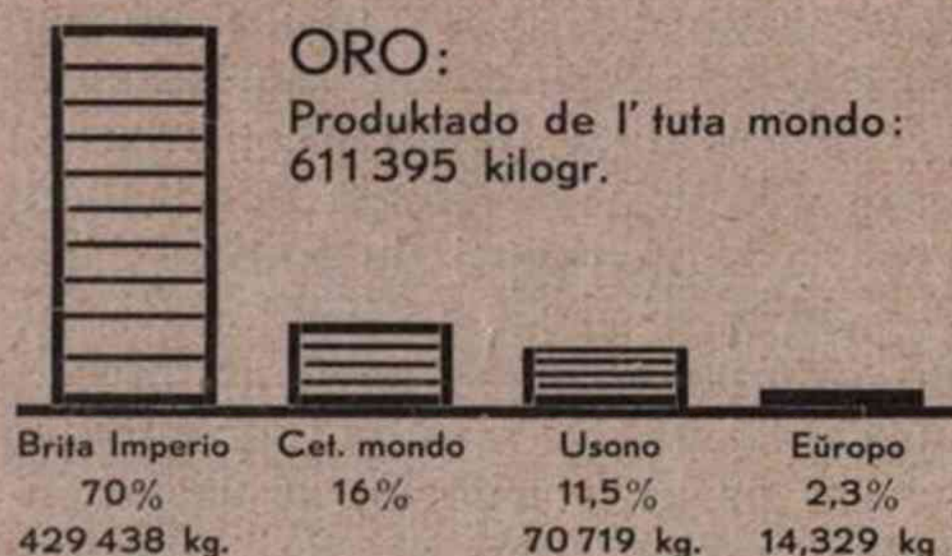
La nova usona protektleĝo kreskigos la protektismon en la mondo, kaj precipe en la kapitalistaj landoj de l' eŭropa kontinento. La eŭropa dumpingo respondos al la usona dumpingo. Sed ĉar ĉi tiu dumpingo ne estos praktikata de Eŭropo, sed de la *diversaj* eŭropaj nacioj, ĝi frapos antaŭ ĉio tiujn naciojn mem, kaj ne la usonan imperialismon.

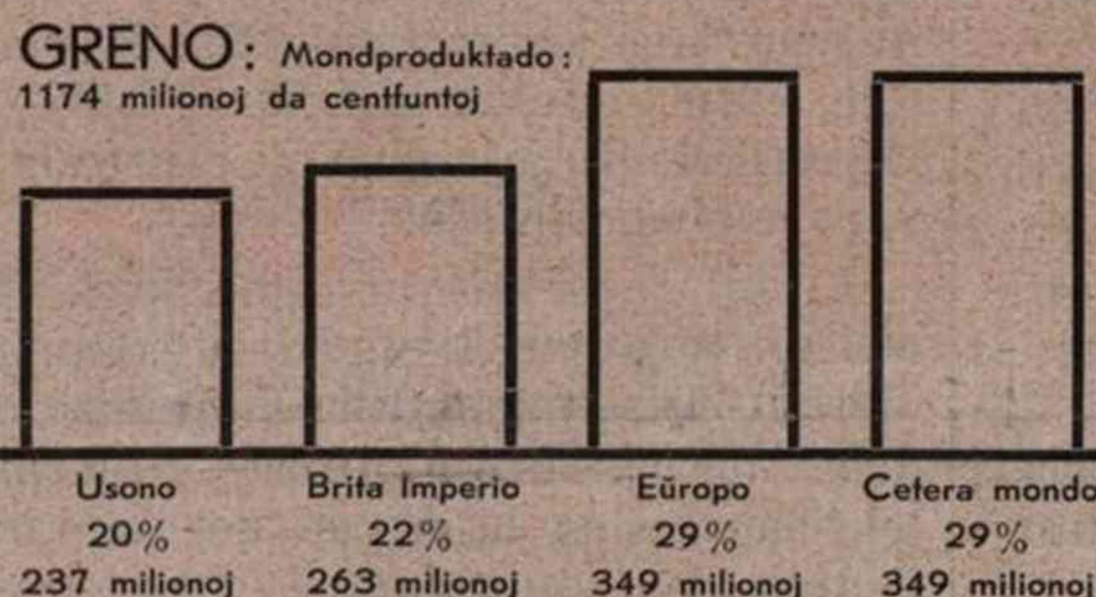
La usona atakado puŝas Eŭropon al la unueco; sed samtempe ĝi malhelpas la realiĝon de tiu unueco, starigante la eŭropajn landojn unuj kontraŭ la aliajn.



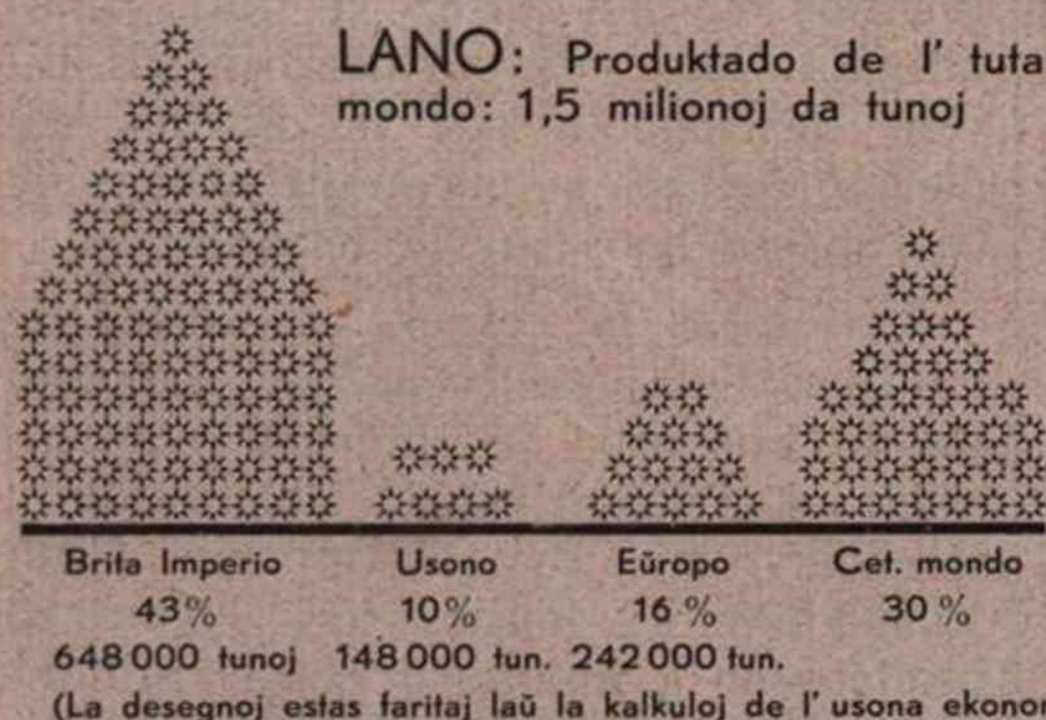


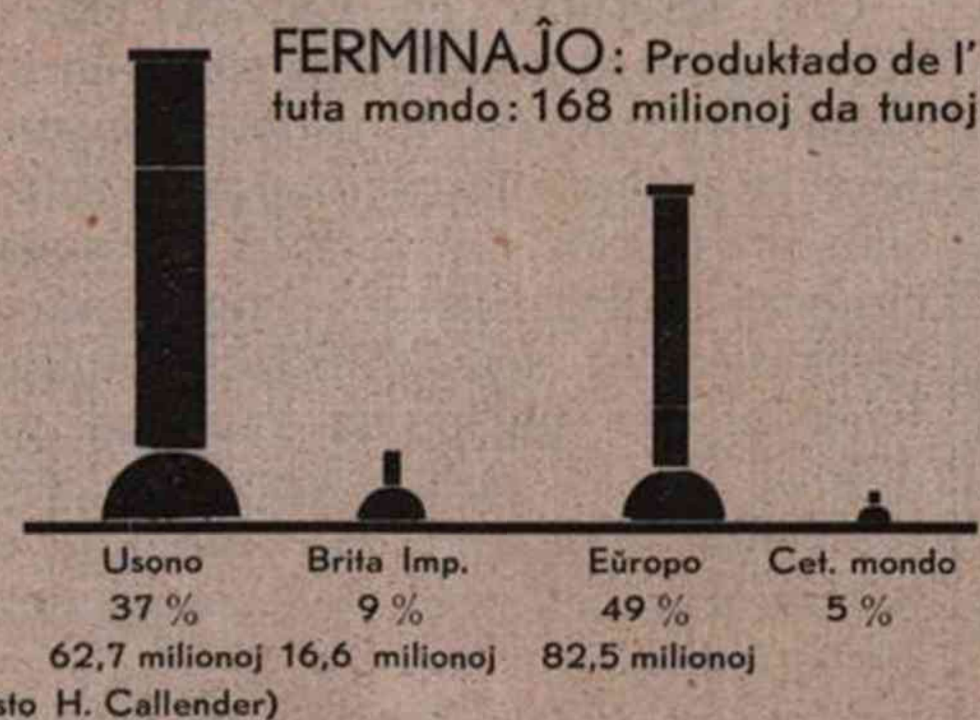


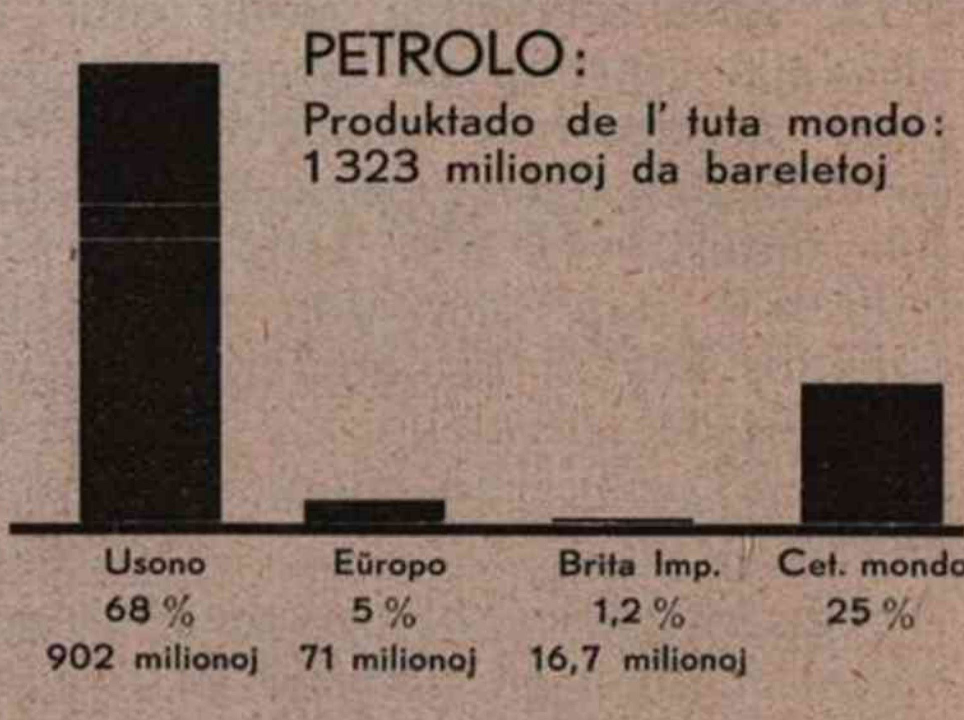












(La desegnoj estas faritaj laŭ la kalkuloj de l' usona ekonomiisto H. Callender)

SARDUJO

SAT-ano 15 973

Sardujo estas insulo ĉirkaŭita de l' Meztera maro, disigita de alia insulo, nomata Korsiko, per markolo *Bonifaĉio*. La unua apartenas al Italio, la dua al Francio. Sardujo kalkulas ĉ. 900 mil loĝantojn k mezuras ĉ. 24 mil kvadrat-kilometrojn. Ĝi estas preskaŭ tiel vasta kiel Belgio. Tri kvaronoj el ĝia surfaco estas monthavaj, k unu kvarono ebena. La regiona ĉefurbo estas Kagliari *(Cagliari)* kun ĉ. 65 mil loĝantoj. Tiu ĉi urbo lokiĝas ĉe marbordo en la suda parto de l' insulo k posedas tre gravan havenon. Ne tre malproksime de tie troviĝas grava k tre riĉa arĝenta minbaseno, kies centro estas la urbo Iglezjas *(Iglesias)*, kie antaŭ starigo de l' faŝista reĝimo en Italio laboris ĉ. 25 mil minlaboristoj, sed nuntempe la nombro da laboristoj okupataj estas nur 2000.

Sed eĉ en estinta tempo tie la laborkondiĉoj estis ĉiam malbonegaj k la salajroj tre malaltaj. Mi tie laboris dum du jaroj antaŭ la mondmilito k gajnis 1 liron k 80 centimojn por dekduhora labortago. Kvalifikitaj ministoj gajnis nur 2 lirojn po tago, t. e. du francaj frk. (ĉ. 0.08 dol.). Pro tia mizerega salajrkondiĉo la laboristoj estis devigataj nutri sin ĉiam per seka nigra pano k per sardinoj. Ili loĝis en mansardoj kovritaj per ebenaj ŝtonpecoj aŭ per simpla koto, kiel sovaĝaj bestoj.

La laboristoj tute ne konis sindikatismon, k inter ili regis ĉiam ia sovaĝa malamikeco. La malsameco de vilaĝaj dialektoj estis la konstanta kaŭzo de akraj k sangaj disputoj inter laboristoj. Kiam oni ekkonis la sindikatismon, oni konsideris sindikatanojn kiel danĝeregajn revoluciulojn, k ili estis tre fieraj pro tia titolo. La unua sindikata sekcio formiĝis en la distrikta ĉefurbo Iglezjas k de ĉiu min-

ejo la laboristoj iradis multnombraj por enskribi sin en tiu urba sekcio. Tiam mi estis 15-jaraĝa, k aliĝinte al ĝi, mi konsideris min mem super la aliaj, pro tio ke, laŭ onidiro, mi jam estis revoluciulo. Post nelonga tempo kreiĝis sindikataj sekcioj preskaŭ en ĉiu minejo k la laboristoj ekbataladis por plibonigi siajn labor- k salajr-kondiĉojn.

Poste okazis la mondmilito k ĉiu estis militistigita. Kompreneble, kiel duonsovaĝuloj, la sardoj estis tre entuziasmaj pri la milito. La italaj burĝaj militemuloj k la registaro profitis el tio k ĉiam sendis la sardajn regimentojn al plej danĝeraj lokoj de l' militfronto. Post nelonge tamen la sardoj ekkomprenis, ke la milito malprofitas al ili k ofte ili fariĝis ribelemaj. Sekve regimentaj ribeletoj okazis de tempo al tempo, k granda nombro el ĉiuj, kiuj ne mortis ĉe la militfronto, estis kondamnitaj per militribunaloj je mortpafado. Post milito, reveninte hejmen, ankaŭ la sardoj malfermis la okulojn k granda movado por sendependeco kreiĝis k disvolviĝis por sendependigi Sardujon. Kiam tiu movado estis jus aliĝonta al la III-a Internacio, la faŝista registaro ekkaptis la regpovon, arestis la gvidantojn k neleĝigis la organizon. Unu el la plej notindaj revoluciuloj en Sardujo estis prof. Antonio Gramsci, kiu ankaŭ estis sekretario de l' itala kompartio, nun malliberigita k kondamnita je 24 jaroj da malliberejo. Alia gvidanto de sendependec-movado estis deputito Lusu *(Lussu)*, kiu lastatempe kaŝe forkuris el punekzila insulo kune kun du aliaj famaj socialistoj.

"Kultur-rimedoj" k feŭdaj kutimoj

La plej granda parto el sardoj estas kamparanoj. Estas ankaŭ multaj ŝafpaŝtistoj, bovin-, kapro- k pork-paŝtistoj. Preskaŭ ĉiuj, eĉ malriĉuloj, posedas terpeceton, paron da bovidoj aŭ bovinidoj por plugi sian terpecon. Aliaj posedas dekon aŭ kelkdekojn da ŝafinoj, kaprinoj aŭ porkoj. La ceteraj, certe la plej malmultnombraj, estas salajruloj. Ili perlaboras por tre malalta salajro, jen ĉe unu, jen ĉe alia riĉkamparano. Parto da ili vendas sin laŭ ia feŭda kutimo ankoraŭ tie reganta por daŭro de jaro al riĉaj terposedantoj kiel kamparan-brutar-servistoj. Laŭ la sarda kutimo la servonto per ia parolkontrakto promese devigas sin dum daŭro de jaro tute sindoni k obei ĉiujn ordonojn de sia mastro k de ties familianoj. Fakte, de tiu momento, la malfeliĉa servanto tute apartenas al sia mastro. Nokte k tage li deĵoras. Dum la tago li plenumas surkampan k hejman laboron k dum la nokto li estas devigata trakuri plurajn fojojn la mastrajn kampar-havajojn k atenti liajn bestojn sin paŝtantajn sur la kamparo. Konsekvence, li ankaŭ dormas sur la kamparo. Ofte dum pluraj monatoj li ne havas eblon senŝuigi siajn piedojn k malofte povas ŝanĝi sian malpuran ĉemizon. Kiam, certe tre malofte, li estas hejme, li ne havas eblon ripozi eĉ unu minuton, ĉar, precipe se la mastra familio estas multnombra, ĉiu familiano ordonas al li, unu post la alia, farendajojn. Tiel la malfeliĉa servisto estas ĉie k ĉiam okupata. Krome, dum la mastra familio tag- aŭ vespermanĝas ĉirkaŭ luksa manĝotablo, li tute sola manĝas en la kuirejo tenante la teleron sur siaj genuoj, k korbeto, en kiu estas paneroj, kuŝas tere apud lia seĝo.

Rekompence por tia vivo k sindonado, je kontraktfino li ricevas 5, 6, 7 aŭ 10 centfuntojn da tritiko, laŭ abunda aŭ malabunda mastra grenrikolto. Sama afero estas rilate la brutar-servistojn. Ĉi tiuj nur je jarkontrakta fino revidas la vilaĝon. Dum vintra sezono ili estas devigataj migri kun sia brutaro al ebenaj sardaj regionoj, kie la malvarmo estas malpli severa, k revenas nur en junio aŭ julio. Ankaŭ ilian jaran servon oni rekompencas per ŝafinoj, porkoj aŭ kaprinoj.

La servisto-porkpaŝtisto komence de aŭtuno foriras kun sia brutaro al per kverkoj kovrita montaro, kie la porkoj dum tiu sezono grasiĝas. Dum la plej frostaj monatoj ĉi tiuj duon-sovaĝuloj dormas en grotoj kune kun la gruntantaj kunuloj. Nokte k tage ili ĉiam vidas la samajn ajojn: porkojn, kelkajn aprojn, kiuj en tiu tempo emas amikiĝi kun siaj samrasanoj, k de tempo al tempo oni povas vidi aglojn, flugantajn de unu monta pinto al alia. La ĉiutaga manĝaĵo por tiuj malfeliĉuloj konsistas nur el nigra pano k fromaĝo, kiun la mastro alportas al ili en tuta kvanto unu aŭ du fojojn po monato.

Krome, de tempo al tempo, pro malsano mortas kelkaj porkoj, k la paŝtistoj avide manĝas ilin. Post 3 aŭ 4 monatoj de tia sovaĝa vivo ili revenas fine al la vilaĝo kun siaj grasaj porkoj. La mastro vendas ilin k avide enpoŝigas grandegajn monsumojn, dum la malfeliĉa servisto devas puriĝi el aroj da pedikoj sur si mem alportitaj de la montaro.

Je kontraktfino ofte la servisto ne rajtas ricevi ian ajn rekompencon, ĉar la mastro postulas ŝuldon pro la mortintaj porkoj.

La kamparanoj plugas la teron per ligna plugilo. Antaŭ ol plugi oni semas, eĉ se la grundo neniam estis plugita. Tiel antaŭ ol la semo ĝermis, la herbo jam kovras la semitan grundon. (Daŭrigota)

KUN TIU ĈI NUMERO ESTAS EKSPEDATA "LA LERNANTO"

ĈIRKAŬ LA REJNLAND-"LIBERIĜO"

En sia artikolo, certe tre instrua, "La rolo de sugesto en klasbatalo" K-do F. S., Vieno (vidu n-o 303) skribas i. a. pri interkisado okazinta dum la liberiĝ-soleno en Rejnlando. Krome li skribas, "ke la sugesto superas eĉ la adoremon al klasikuloj, ĉar en Majnc *(Mainz)* oni anstataŭigis la monumenton de la fama poeto Ŝiler *(Schiller)* per liberiĝmemora monumento". Pravigata estas lia aserto per la bildo montranta malmunton de l' monumento.

Estante Majncano mi ne povas ne refuti la diron de K-do F. S. Koncerne la interkisadon li certe troigas skribante "multege da germanoj". Ne mi, nek la K-doj esp-istaj, nek ĉiuj konatoj de ni demanditaj ĝuis tian "kortuŝan aspekton". Povas ja esti, ke iuj pro naciemo, aliaj pro sentimentalo aŭ — tre verŝajne — pro ebrio tion faris. Sed ĝenerale la granda popolamaso, kvankam ĝoja, tamen tre sobre k kritikeme prijuĝis ĉiujn festaranĝojn k paroladojn, bone sciante, ke escepte de la uniformoj (la hele-bluajn de l' francaj soldatoj anstataŭis la verdaj de l' germanaj policanoj) ne multo ŝanĝiĝis.

Mi supozas, ke K-do F. S. ne profunde informiĝis pri la sorto de l' Ŝilermonumento. La fakto estas jena:

Majnc ne estas riĉa je placoj publikaj. Por la liberiĝmonumento donacita de la hesa registaro (Hesio = ŝtato en Germanio same kiel Prusio, Saksio k. a.) necesis serĉi lokon konvenan. La urba konsilantaro elektis la Ŝilerplacon trovante ĝin plej inda. Oni plilongigis la placon norden. La Ŝilermonumenton, kiu ĝis nun staris meze de la placo k pro la arboj borderantaj ĝin ne estis bone videbla, oni translokis sur la parton alkonstruitan. Ĝi nun staras antaŭ la arboj k estas videbla jam de malproksime. La liberiĝmonumenton oni starigis sur la suda parto. Inter la monumentoj nun estas ĝardenajo. Ĉiuj Majncanoj konsentas, ke la placo post la aliigo plibeliĝis, k ke la Ŝilermonumento nur nun staras sur la ĝusta loko.

Resume: La artikolo de K-do F. S. principe k esence estas ĝusta. Nur la ekzemploj supre priparolitaj estis ne tute laŭfaktaj. "S-ulo" estu k restu verfakta, objektiva. *426, Mainz.*

PRI LABORISTAJ INSTITUCIOJ EN USONO

Ekskurso al Kampadejo de Moderna Ferrer-Dimanĉlernejo

Novjorko. Monstra urbego. Milionoj da gehomoj en ĝi kun milionopa idaro. La bezonoj de ĉi tiu homamaso estas apenaŭ imageblaj. Kontentigi ilin necesigas grandegan fortouzon, laboradon. Do, oni ne miras, ke tia urbego aspektas kvazaŭ formikujo, en kiu ĉio rapidas, sin movas. Surtere, subtere, surakve, en la aero, ĉie energiforuzo por daŭrigi la ekziston. Maro el domoj, domegoj, "ĉielskrapuloj", sub kiuj rapidas elektraj trajnoj en subvojoj ĉiudirekten dum horoj nur por rifuĝi el la urbega zono.

Inter la domegoj — stratoj, kiujn oni ne plu baptas per nomoj, sed nur per ciferoj aŭ literoj por eviti konfuzon. Milionope moviĝas veturiloj. Senfina linio el personaŭtoj, inter kiuj ŝoviĝas pezaj ŝarĝaŭtomobiloj, tondre ruliĝas tra la stratoj, dronigante ĉiujn aliajn bruojn. En la mezo ankoraŭ knare moviĝas sur reloj tramoj, kiuj formas antikviĝantan ĝenaĵon por la rapidtrafiko. Ĉeflanke sur trotuaro ne promenas, sed kutime kuras la hometoj, kiuj ankaŭ jam estas malutilaj akcesoraĵoj inter la moviĝanta maŝinaro, ĉiuspecaj motoroj.

El ĉio ĉi supreniĝas miriadoj da polveroj, kiuj kuniĝas al nubaro, ĉiam naĝanta super la urbego, tiel ke eĉ la ĉiopovo de la suno senpotenciĝas. Scienculoj rakontas pri la nekredebla denso de tiu nubmaro. Kaj ĉi tie, ene, vivaĉas milionoj; elkreskas ankaŭ geinfanoj! Intence mi ne diras: plenkreskas.

Kompreneble forte sentiĝas la bezono je refreŝigejoj, precipe por geinfanoj, meze en arbaro k kamparo. Urbeganoj frue ekhavis la deziron. Sekve dum lasta jardeko kreskadis eksterurba, dumferia aŭ semajnfina kampado en tendoj aŭ bangaloj[1] ĝis nemezureblaj dimensioj. La apudnovjorka kampado estas taksebla nur per transportciferoj de relvojaj kompanioj k de polico ĉe pontegoj, la distingaj trafikvojoj por aliro al Novjorko.

Milionojn da transportitoj nombras ĉiudimanĉe la subvoja kompanio. Ilia celo estas la proksimaj marbordoj. Kvindek milojn da aŭtoj nombras la polico ĉe ĉiu el la diversaj trafikŝoseoj. Aŭtomobilistoj ofte devas atendadi horojn nur por reeniri la urbegon trans la pontegoj, per pramoj aŭ subriverega tubego (*Holand-Hudson tubego*). Krom tio la relvojoj fork altransportas ekskursantojn. Novjorko elkraĉas kvazaŭ sian tutan loĝantaron en la ĉirkaŭaĵon dum la semajnfinoj por alsuĉi ĝin ĉiam denove. Ĉiama homtajdo, kiel ĉe maro.

La burĝaro plej frue komencis zorgi, ke ĝiaj idoj foriru el la urbo en la kampadejojn, ne nur por korpa refreŝiĝo, sed ankaŭ por militista ekzerciĝo. Tiel naskiĝis la skolta movado, altirante al si amasojn da geinfanoj per multaj avantaĝetoj.



Inter la diversaj fluoj en la laborista movado ekzistas ankaŭ iuj infanedukaj institucioj, el kiuj unu estas la Modernaj "Ferrer"-Dimanĉlernejoj. Ili estis fondataj de laboristaj gepatroj, ĉe kiuj la penso, ke la laborista movado devas esti unueca, klasa, estis la plej forta. Sekve la gepatran asocion konsistigas anoj de diversaj laboristaj tendencoj, kiel ĉe SAT.

La instruado celas eduki la infanojn de laboristoj al racie pensantaj homoj, partoprenontaj k daŭrigontaj la klasbatalon. En unu el la lernejoj ankaŭ esperanto estas instrufako.

La rimedoj estas modestegaj pro la ĝenerala malforto de la lab. movado en Usono, sed solidara agado de malmultana rondo da gelaboristoj, helpite precipe dum lasta printempo de lab. gimnastikuloj Bruklajn-aj (*Brooklyn*) ekkonstruis en 50-kilometra proksimo de Novjorko ripozejon, pri kiu ili prave fieras.

Ĉirkaŭita de zono de arbaroriĉa montaro troviĝas altajo, sur kies deklivo oni konstruis el ligno aron da *bangaloj*, jes, eĉ naĝujon, kies larĝo estas 8 k longo 13 metroj! El pene superebla profundo oni pumpas akvon en la naĝujon. Supre estas bildo pri ĝi, laŭ

[1] Bangalo = malalta domo, unuetaĝa, kutime kun verando, multe konstruata en Usono.

LA VIVOSTATO DE LA BULGARA LABORISTARO

Nenie la kapitalista raciigo kaŭzis tiom akran ekonomian krizon, kiel en Bulgario, kie oni efektivigas ĝin per blanka teroro. Nuntempe la senlaboreco estas pli granda ol dum la vintro — pli ol 200 mil senlaboruloj ĉe stato de 500 mil proletoj. Sed en Bulgario la demando pri senlaboreco ne okupas la regantojn: ili havas por prizorgi pli urĝajn aferojn. En tiu lando la senlaboruloj ricevas nenian subvencion, kvankam ekzistas monfondo "sociaj asekuroj", el kiu oni donas duontagan pagon *nur en okazo de malsano*. Sed post multaj monatoj, eĉ jaroj k post vizitoj de labor-inspektoroj.

La situacio de l' okupita parto de la laboristaro ne estas malpli terura. Nenie ekzistas 8-hora labortago. Nenie oni atentas la laborleĝojn. Akcidentoj estas ordinaraĵo. La konduto de la mastroj k iliaj servistoj al la laboristoj estas besta. Oni konstante malaltigas la salajrojn, dum la kareco k senlaboreco kreskas. Krom tio la salajrojn oni pagas neregule, detenas, ofte tute ne pagas. Se laboristoj plendas al laborinspektoro, la lasta montras iliajn nomojn al la mastro, kiu maldungas ilin. Se laboristo plendas al polico, ke lia mastro maldungis lin, detenante lian perlaboritan salajron por 2—3 monatoj, oni respondas: "Tio ne estas nia laboro". Se li plendus en la laborinspektejo, oni lin insultos k forpelos.

Pro tio malgraŭ la reganta terorreĝimo, kiu taksas strikantojn kiel rabistojn, la strikoj eksplodas ĉi tie elemente (pasintjaran tabaklaboristan strikon partoprenis dum 2 semajnoj 40 mil pers.). Dum nuna jaro oni antaŭvidas novajn grandajn strikojn, precipe en tabakindustrio, kie nun enkondukiĝas pli modernaj maŝinoj, pro kiuj pliaj laboristoj estos eljetitaj surstraten. Por ke la strikoj estu sukcesaj, necesas mono por subteno al strikantoj minacataj per malsatmorto, por ke ili ne perfidu siajn K-dojn. Sed la strik-monrezervo estas nula. Pro tio NRPS (maldekstraj sindikatoj) deklaris malsato-tago la 15-an de junio. En tiu tago la laboranta laboristaro devis malsati k doni la tagsalajron al strikfondo. Ĝis nun (julio) nur en Sofio oni ricevis per la kolekto 12 mil levojn (ĉ. 75 dol.), sed la kolektado daŭras. Oni celas kolekti 1 milionon da levoj. La faŝista potenco ĉiurimede malhelpas. En Varna dum la tuta tago oni ordonis sigeli la klubon, kien la laboristoj devis alporti la monon, arestante ĉi lastajn.

Je 12. julio okazis Ĝen. Laborista Kongreso en Sofio kun delegitoj el ĉiuj klasaj lab. organizoj k neorganizitaj laboristoj, malgraŭ malpermeso de l' registaro. La laboristaro jam malobeas al la potenco k daŭrigas sian heroan batalon por liberiĝo.

Kamparano P.

kiu vi povas imageti la belegan pejzaĝon, en kiu troviĝas la kampadejo.

Por kulturi sociemon, por ebligi ĝeneralajn kunvenojn servas aparta *bangalo*. En ĝi estas sidlokoj por ne malpli ol ducent personoj. Drapirita



La societa salono kun parto el la geknaboj

malpompe per ruĝo troviĝas scenejo en la malantaŭajo por okaze ebligi prezenti teatrajojn aŭ aliajn distrajn amuzaĵojn. En ĝi la infanoj trovas elektran radion k pianon. Ĉiu bangalo havas elektran lumon.

Sume estas sep konstruoj, inter kiuj prenas apartan lokon la komuna manĝejo. Pli ol cent personoj povas tie samtempe manĝi. En alkonstruo vi vidas la provizejon k kuirejon.

Alia konstruo estas la administrejo. Antaŭ ĝi pendas tabulo. Sur tiu oni anoncas la diversajn aranĝojn.

Aliaj tri bangaloj, la ĉefparto de la kolonieto, enhavas dormejojn. Post senzorga ludado ripozas en ili la geknaboj. 75 litoj estas okupeblaj, kiuj trovis ĉe malfermo 54 surkuŝantojn.

La kosto por semajna pensiono estas naŭ dolaroj po infano, la plej malmultekosta en tuta Usono, sed tamen sufiĉe kosta por lab. gepatroj, tiel ke eĉ ne tiu kampadejo estas plene okupata. Alia kaŭzo por ne plena okupo estas gepatra timo irigi siajn idojn ĉe la "ruĝulojn".

Sub kverkoj ekster la domoj troviĝas tegmentokovrita lavejo. El kondukila kranaro spruĉas freŝa akvo. Matene ĉe lavado ĝojpepas la arbara birdaro akompane al la ĝojkrioj de la geknaboj.

Post matenmanĝo k reordigo de la litoj la gebuboj elsvarmas sur la gimnastikejon. Svingiloj, ĉiuspecaj gimnastikiloj invitas al ekzercado. En tumulta vivĝojo pasigas la lab. idaro siajn libertagojn. Reveninte en la urbegon ili aŭskultas la instruojn pri la bataloj de l' laboristaro k promesas eklevi la standardojn, post kiam la gepatroj falis. Ili ne povas ne memoradi la belegan tempon en la kampadejo, kiun konstruis al ili gepatra amo k laborista solidaro. Leterojn al esp-istaj geknaboj adresu al: Camp of Ferrer Modern Sunday Schools, *Lincoln Park*, N. J., Usono. INO-Kor 1307



LA "GENTA" SISTEMO

(Fino. Vidu n-on 303)

La sinteno de la sindikatoj

Ĉiuj gvidantoj de la sindikatoj kredis, ke per enkonduko de la "Genta" sistemo la laboristaro aniĝus amase la sindikatojn. Oni nur vidis, ke la ŝtato per tiu sistemo ŝtatigis la sindikatojn k ŝarĝis la sekretariojn per gigantaj statistikaj laboroj. La ŝtato povis kontroli la kasojn k enspezojn de l' sindikatoj k per tio provizi la entreprenistojn, ke ili sciu, ĉu la sindikatoj povos gvidi grandan strikon aŭ ne. Ĉar la gvidantoj eraris, kiam ili kredis, ke ĉiuj laboristoj nun aniĝus, ili provis alian rimedon. La sindikatoj fariĝis, anstataŭ batal-, subten-organizoj. Per kelkaj nombroj mi volas montri la eraron de la gvidantoj.

Membraro de la ĉefaj sindikataj centroj post enkonduko de la "genta" sistemo

Nomo de la centro	1921	1925	1926	1927	1928
Odbor. sdruz. čeh. (ĉeĥaj socialistaj sindik.)	048 372	574 106	544 384	544 520	573 727
Germanaj socialistaj sindikatoj Rajĥenberg	372 027	226 654	204 577	200 183	197 142
Ĉeĥaj naci-socialistoj	311 917	307 296	290 441	287 580	302 259
Internacia Tutsindikata Asocio (I. A. V.. komunista) ĝis meze 1929	—	201 035	196 509	179 993	165 780
Kristan-socialistaj sindikatoj	72 544	113 869	107 787	112 606	111 228

Por savi nun la membrostaton, la sindikatoj fariĝis reciproke konkurantoj. Ĉiu volis kapti la tutan laboristaron per pli altaj subtenoj ne atentante la kasostaton. Kelkaj ekzemploj montras al ni, ke per tio ruiniĝis ĉiuj sindikatoj k malpleniĝis iliaj kasoj.

Kiel statistiko servas al mi la raportoj de la sindikatoj por j. 1928.

Sindikata centro	Nombro de subtenitoj	Sindikata subtenparto k. č.	Ŝtata parto k. č.	Sume k. č.	Por senlaborulo k. č.
Odborove sdruz č. sl.	19 250	2 731 828	3 541 037	6 272 866	325
Rajĥenberga germana sindikata komisiono	25 179	3 532 897	4 550 836	8 083 733	321
Česká obec. del.	6 706	679 688	902 156	1 581 545	235
I. A. V. (komunista)	16 559	2 346 111	3 300 332	5 646 433	340

Laŭ ĉi tiu statistiko ni vidas, ke malgraŭ ke la IAV pagis la plej altan subtenon, la membrostato malkreskis je 50 mil anoj de post j. 1925. Kaj kial? La laboristoj venis al la sindikatoj k kredis, ke ĉi tiuj helpos al ili batali por pli bonaj viv- k laborkondiĉoj. Sed baldaŭ la laboristaro ekkonis, ke la sindikatoj ne povas konduki grandajn ekonomiajn aŭ salajrajn batalojn, ĉar ili bezonas la monon por la senlaboruloj k por savi la ŝtaton kontraŭ la bankroto. La bataloj estis interrompataj sen sukceso k la laboristaro ne trovis diferencon inter la reformemaj k komunistaj sindikatoj. Pro tio multaj klaskonsciaj laboristoj forlasis la sindikatojn k fariĝis indiferentuloj.

Nia batalo kontraŭ la sistemo

Ekkonante la grandajn danĝerojn por la sindikatoj, la ruĝaj prof-sindikatoj interrompis la pagon de senlaboreca subteno por esti liberaj de la ŝtata kontrolo. Kvankam multaj laboristoj pro tio forlasis k forlasos la sindikaton, tamen tia elpaŝo alportas al la revoluciaj laboristoj la certon, ke ili havas batal- k ne nuran subtenorganizon. Pli frue estis malplenaj la strikokasoj, ĉar oni bezonis la tutan monon por la subteno al senlaboruloj. La ŝtato repagas sian parton al la sindikatoj post 3 monatoj aŭ pli malfrue, sen ia rentumo, dum la sindikatoj devis prunti la tutajn sumojn por elpago. Sed kion nun faris la aliaj sindikatoj? Se oni estus kredema, ke ili nun forte subtenus la batalon de l' komunistaj organizoj kontraŭ la "genta" sistemo, oni eraras. Male, la konkurenca batalo estis pli akra por detrui la komunistajn organizojn k kapti la malkontentulojn el la ruĝaj sindikatoj. Oni nur proponis aliigon de la fileĝo, ekzemple tiel, ke la sindikata parto estu malplialtigota k la ŝtata aldono je la sama sumo plialtigota, sed nur tiel, ke la subteno

ne superos $^2/_3$ de la lasta salajro. Malgraŭ ke la sindikatoj jam nun ne povis alporti la sumojn por 3 monatoj, oni proponis plilongigon je 6 monatoj de la subteno. Tiel oni donacos al la ŝtato rentumojn ne por 3 monatoj, sed eĉ por 6. Tiam ne plu estos eble konduki strikon, kion scias la entreprenistoj; k pro tio ili volonte konsentos tian proponon. Oni ne pensas al la nesindikatanoj: ili povos malsati aŭ aliĝi al la sindikatoj, por batali por industria paco k kontraŭ la revoluciaj sindikatoj. La batalvolo de la laboristaro kontraŭ ĉi tiu fileĝo kreskas. Ĉiuj, sen diferenco de partia vidpunkto, ekkonas klare ĉiujn danĝerojn. La 6. marto k 1. majo montris al ni, ke la laboristaro ne plu volas ricevi almozojn. La manifestaciantoj esprimis sin klare kontraŭ la "genta" sistemo, por sufiĉe da pano k senlaborula subvencio. Ili postulis subtenon je kosto de l' ŝtato ankaŭ por nesindikatanoj, laboron k panon.

(Ĉiuj statistikoj k ciferoj estas prenitaj el broŝuro de la ruĝa sindikato.)

Neustadt A. T., ano 12 014.

UNU EL LA BONAJ SEKVOJ DE L' MILITO

van Essen (10287)

Ĉu la malpliiĝo de l' naskoj dum la milito influs la senlaborecon? En "militlandoj" certe! En Germanio ekzemple la propono de laborfortoj estos multe pli malgranda dum kelkaj jaroj. Tion oni komprenos, eksciante, ke la nombro da lernej-devigataj infanoj en la jaroj 1922 ĝis 1925 meznombre estis malpli ol 700 mil; tio estis proksimume la duono de l' antaŭaj jaroj, kiam la milito ankoraŭ ne influis.

Ankaŭ en Nederlando kelkaj esperas je tiu sekvo de l' pasinta milito. Se estus tiel, la unuaj simptomoj jam estus montriĝintaj, ĉar je la 14-a vivjaro la junularo rajtas eklabori laŭ nia Laborleĝo. Kaj 1915 estis la unua jaro influita de l' milito. Ke la malpliiĝo ĉi tie estos nur malgrava kompare al la militlandoj, estas kompreneble. La naskonombroj en Germanio estis jenaj:

	po mil loĝantoj	tuta nombro
1913	27,5	1 838 750
1914	26,8	1 818 596
1915	20,4	1 382 546
1916	15,2	1 029 484
1917	13,9	912 109
1918	14,3	926 813
1919	20,0	1 260 500
1920	25,9	1 599 287

Evidentiĝas, ke la absolutaj ciferoj malpliiĝis je 50%.

En Nederlando la naskonombro dum la lastaj dek jaroj ĉiam malpligrandiĝis; sed dum la militjaroj ĝi montris pli fortan reiron. La mezaj naskonombroj po 1000 loĝ. estis:

1900—1909	31,0	1924	25,1
1910—1919	26,8	1925	24,2
1920—1923	26,9	1926	23,8
		1928	23,3

La nombroj por la jaroj 1910—1919 estas:

	po mil loĝantoj	nombro
1910	28,6	168 894
1911	27,9	166 527
1912	28,1	170 269
1913	28,3	173 541
1914	28,3	176 831
1915	26,3	167 423
1916	26,6	172 572
1917	26,2	173 112
1918	25,0	167 636
1919	24,4	164 447

La relativaj ciferoj do montras malpliiĝon, la absolutaj ciferoj alian bildon! Dum la unua kvinjaro la meza nombro estis 171 212; por la "milita" kvinjaro 169 038, do malpliiĝo je 1%. Tiu ĉi malpliiĝo estas tiel malgrava, ke ĝi vere ne influos. Kaj ekzistas aliaj faktoroj, kiuj havis kontraŭan sekvon. Tia faktoro estas: la malpliiĝo de l' infanmortado. Dum la jaroj 1911—15 mortis meznombre *9,9* el 100 naskitoj en la unua vivjaro; dum la periodo 1916—20 "nur" *8,4*. Malpliiĝo je 1,5%. Do!

Nur la entreprenoj, kiuj postulas ĉiam pli da *junaj* laborfortoj, sentos dum sekvontaj jaroj la *konstantan* proponon de tiuj malpli agrable. Nun jam montriĝas manko je junaj laborfortoj. Kiel la tuta senlaboreco estos influata de tiuj faktoroj, tio estas malfacile difinebla, ĉar ekzistas tiom multaj aliaj faktoroj. Finkonkludo estas: por la junaj fortoj estas loko, la pliaĝaj povas resti serĉadantaj!

POR EVITI LA RIFON

3. LISTO:

14 335 (Wien) 5 mk. g.;
2419 (Selb) 1 mk. g.;
"Lab. Grupo" en St. Imier 10 fr. svis.;
Roth, Hofman, Grädel (St. Imier) 7 fr. svis.;
Douzé C. k P. (Souvillier) 3 fr. svis.;
SAT-rondo en Stettin 13.50 mk. g.;
Eriksson (Stockholm) 50 kr. sved.;
Dietsch (Mulhouse) 5 fr. frk.;
Okaze de renkontiĝo de kelkaj SAT-anoj en Vierzon (Francio) 20 fr. fk.;
Polgar 50 fr. fk.

Mameri	3	Sume 41 fr. (el Alĝero)
Predhumeau	5	
Forfani	3	
Lauret	5	
Chabas	5	
Martin	5	
Simpatiantino	5	
Marg. Aspes	3	
Bureau	5	
Por esperanto	5	

DISKUTEJO

Pro kialo k celo de la vivo

Sub tiu titolo en n-o 293 de "S-ulo" K-do Tranĉilo "tranĉas" demandon, kiun tiu K-do devus esti farinta al Sebastiano For (Faure) mem, ĉar en tiu okazo lia artikoleto ne estus verkita. Mi ne havas la elokventon de tiu fama oratoro, tamen volas provi refuti la opinion de K-do 1255, kiu aspektas tolerema K-do, sed tamen mencias, ke estas tempo perdita de l' ateistaj propagandistoj diskuti pri Dio. Kial paroli tiel pri ateistoj dum la dianoj perdas la tempon de centoj da jaroj? Se ni havas la bonon kiel celon, devus esti tute egale por ni, ĉu la homoj kredas aŭ ne. Eĉ mi diras, ke estas preferinde, se ili kredas. Ĉar ja la bonulo preferas suferi ol suferetigi; li neniam pensos ribeli, mortigi tiujn, kiuj trouzas lian bonecon (se vi bonvolas opinii, ke mortigi povas esti necesago, sed neniam bona ago). Sed se oni opinias, ke oni ne devas perdi tempon k energion, mi tuj ribelas kontraŭ la religioj, kiuj a) perdigas tempon al la masonistoj por konstrui domojn al Dio, kiu ĉiam preferas la vastan ĉielon; b) postulas de siaj adeptoj longajn k oftajn preĝojn, k de siaj pastr(in)oj nur preĝojn, nenian laboron (tempo perdita, ĉar vi certe ankaŭ pensas, ke oni povas kredi Dion ne legante la iujn sanktajn librojn). Se iu pruvus iam, ke la deveno de l' homo rezultis sen helpo de Dio, mi ne imagas, ke vi pensas, ke la pruvonto ja estos dikredanto? Kiu kredas, tiu ne povas dubi; kiu ne dubas, tiu ne serĉas. Ĉu vi opinias, ke, se la unuaj ateistoj ne estus propagandintaj, iom post iom, kun prudento aŭ sen timo siajn ideojn, estus hodiaŭ permesate serĉi la veron? La akvero k la sablero sin demandas reciproke: "Kion fari, ĉar ni estas tiel malgrandaj?"; tamen unu faras la marojn, la alia la dezertojn.

La homo agas kun tiu diferenco, ke li ĉiam pensas tro ofte pri la agoj de l' aliaj (mi kiel vi): Kion faras ĉi tiu? Kial tiel longe paroli? Eble dum la 50 jaroj, dum kiu li paroladis, la oratoro ne sukcesis aligi al sia ideo 10 dikredantojn. Eble restos de lia propagando preskaŭ nenio, escepte unu libro aŭ unu frazo, eble eĉ nur unu vorto. Sed tiu vorto en estonto estos la eklumo por aliu, kiu, per nova pruvo, aldonos ankaŭ ŝtonon al la konstruo, k tiel plue, ĝis homa genio atingos la finon, t. e. la veron por la gloro de Dio? — aŭ de l' homo? Ĉio ĉi tie iras malrapide, malgraŭ nia volo, eĉ nia kolero, — tiel ke de la kaŭzo ĝis la efiko pasas tiom da tempo, ke ni, ne povante vidi alion ol la evoluon, nin demandas, kial k por kio tio utilas?

9578.

Sennaciismo — Internaciismo

Estas por mi ne kompreneble, kial K-do Lanti ĉiam denove insistas diferencigi la ideon pri internaciismo k sennaciismo! Dum pli ol jardeko mi povis sekvi la rezonadon de K-do Lanti pri tiu temo, sed fakte ne estas rimarkebla por ĉiu marksiste pensanta laboristo diferenco inter la sennaciismo — pridiskutata en SAT- k la internaciismo, kiel ĝin komprenas ĉiu revolucia laboristo.

Se ni revoluciuloj kontraŭstarigas naciismon k internaciismon, ni faras tion por akcenti la solidarecon de la laboristaro en diversaj landoj inter si en ĉiu rilato, spite ĉiuj kulturaj k lingvaj diferencoj, kiuj ekzistas inter la popoloj. Kontraŭe la naciismo celas ĝuste utiligi tiujn lingvajn k kulturajn diferencojn inter la diversaj popoloj, por kurĉasi unu popolon kontraŭ la alia. Multaj teoriistoj de la marksismo esprimis la opinion, ke la lingvaj diferencoj iel malaperos en la plua evoluo de l' homaro. Estas indiferente, kiel ili imagis tiun evoluon, kelkaj pensis pri evoluo de unu homa lingvo per la pli intima kunvivado de la popoloj en estontaj epokoj, aliaj eĉ pensis pri artefaritaj lingvoj (kiel esperanto aŭ simila). Ĉu estas forigebla k foriginda la kulturoj de la diversaj popoloj laŭ marksista vidpunkto, estas flanka afero ne diskutebla en mallonga artikoleto, almenaŭ estu asertata, ke solvi tiun problemon povos egale la Internaciismo kiel la Sennaciismo.

Nenie mi povis konstati el la rezonado de K-do Lanti, ke ekzistas diferenco inter lia "Sennaciismo" k la marksista "Internaciismo".

Oni povus konsenti kun la insista akcento de nia esperantista "Sennaciismo", se oni *ne* komprenus sub la vorto ion specialan, iun novan mondsavan "ismon", kontraŭan al la marksista internaciismo, sed nur se "Sennaciismo" estas batalilo en la manoj de internaciistoj. Ĉiu rezonado de K-do Lanti pri la Sennaciismo estas miaopinie ĉevaleto de K-do Lanti, kiun li prefere rajdas.

La ĝusto de la supredirito montriĝas per la kultura evoluo en Sovetio! Aŭ ĉu K-do Lanti opinias, ke estus eble en Sovetio forigi per dekretoj la naciajn lingvojn k kulturojn k same per dekretoj enkonduki la internacian lingvon (esperanto)? *348.*

Se post "deko da jaroj" mi ne sukcesis komprenigi al nia K-do la diferencon ekzistantan inter la du terminoj s e n n a c i i s m o k i n t e r n a c i i s m o, estus sendube vana peno daŭrigi la klarigadon. K-do M. Krjukov[1]*, malnova bolŝeviko, k s-o Ŭels (Wells)*[2]*, fama aŭtoro, ankaŭ klarigis la diferencon en "S-ulo" k ŝajne ne havis pli da sukceso ol mi. Kion fari? Simple lasi K-don 348 kredi, ke ja la sennaciismo estas por mi nur "ĉevaleto", kiun manie mi emas rajdi. Li do indulgu al mi tiun manion. Sed li plie estu honesta k ne kredigu al iu ajn, ke mi parolis pri "mondsava nova ismo". Mi neniam apartigis la sennaciismon de la proleta klasbatala movado; sed prave aŭ malprave mi opinias, ke la ignoro al esperanto fare de Marks, Lenin k. a. eminentaj gvidantoj de l' laboristaro malebligis, ke ili prikonsideru la mondunuiĝon de l' proletaro je sennaciisma vidpunkto. Kaj mi ja vere opinias, ke per ŝtata dekreto oni povus enkonduki esperanton.* *E. L.*

[1] Vd. n-ojn 272—279.
[2] Vd. n-on 290.

Liberiga batalo en Hindio

Sennaciulo nomiĝas nia organo, — sennaciecaj ni volas esti. Ĉu ne estas nia sankta tasko pritrakti ĉi tiun gravegan okazintaĵon en la turmentata, kontraŭ kruela ekspluato batalanta hinda popolo? Certe niaj K-doj transkanalaj estas diversopiniaj, timante perdi laboron, se la hindoj sukcesus rompi la katenojn de l' subpremantoj. Ili devas esti konvinkitaj, ke per tio milionoj da proletoj estos liberigataj el la jugo de tiranoj. Ni, germanaj laboristoj, kiuj nun estas preskaŭ mortpremataj sub la ŝarĝo de la Jangplano (*Young*), deklaras nian solidaron kun la hindoj en ilia liberigbatalo. Estas dezirinde, ke la hindaj laborgefratoj batalakiru almenaŭ tiom da libero, ke ili eliru la plej grandan mizeron k ne eraru, tiel ke ili interŝanĝos la anglojn . . . . katenojn kun nacifaŝistaj.

Diskuto en "S-ulo" pri tiu k similaj temoj, kiuj devus interesi la SAT-anaron, estas dezirata de

10 889, 15 018, 16 263, Leipzig.

MI VOLAS SCII . . .

Respondoj

Al K-do 14 839 en n-o 300-a: Dum jus okazinta en Moskvo 16-a Tutsovetia Kongreso de Kompartio oni raportis, ke je 1. 5. 30 la partio havis 1 260 874 membrojn k 711 609 kandidatojn, sekve sume 1 972 483 anojn. Depost la 15-a kongreso (en daŭro de unu jaro) la nombro da anoj pligrandiĝis je 42,1%. Delegitoj al la 16-a partikongreso estis 2159, el ili 66,5% da laboristoj k 7,6% da virinoj. Laŭ klerig-stato finstudis en supera lernejo 160 pers., en mezlernejo 301; 76 ne sukcesis finstudi en superlernejo, aliaj finlernis nur en unuagrada lernejo. *5466.*

*

En la n-o 303-a K-do 11 989 sinrekte turnas al mi kun demando, kiu postulus sufiĉe longan respondon por esti dece pritraktata. Neeble en tiu rubriko. Mi nur tute malkaŝe diros, ke ne plaĉas al mi la bildo, pri kiu demandas nia K-do. Se mi ne scius, ke Grosz estas mondfama artisto, mi emus pensi, ke tiu lia desegno, reprodukita en la 300-a n-o de "S-ulo", estas tasko de mallerta, petolema lernanto . . .

Jen respondo de filistro, diros kredeble SAT-anoj-artistoj. Povas esti, sed almenaŭ ĝi estas sincera. Kaj mi forte opinias, ke nemalmultaj "admiras" tiajn bildojn nur pro dandismo — ĉar estas modo, tial ke ili ne kuraĝas konfesi sian nekomprenon.

Rilate al sufiĉe multaj bildoj aperintaj en "Monde", mi deklaras, ke ties aŭtoroj celas ĉu nin mistifiki aŭ sin mistifikas mem, se ili estas sinceraj.

Tio memorigas min, ke antaŭ eble 20 jaroj mi ĉeestis paroladon kun projekciataj bildoj pri la kubisma arto. Ĉe la prezento de la unua bildo la helpanto metis — laŭ la diro de la artisto, kiu riproĉis pro tio — la plakon kun la malsupro supren. Fakte mi komprenis nenion; sed kiam la parolanto metis la plakon en la korektan — laŭ li — pozicion, mi malgraŭ la elokventaj klarigoj de la artisto same ne sukcesis kompreni la signifon de la fantaziaj linioj. De tiam mi rezignis resti inter la vicoj de filistroj, kiuj ne komprenas kubismon . . .

Sed necesas ne forgesi, ke la arto estas pure individua, subjektiva afero. Ĝi esprimas sentojn, ideojn, kiuj estas personaj, apartaj al iu individuo. Povas ja okazi, ke ankaŭ aliaj individuoj pli malpli malprecize povas same senti k pensi, kiel la aŭtoro. Sed tio ne estas nepre necesa k ne ĉiam okazas.

La scienco male estas nepre objektiva. Kio estas vera por iu sciencisto, tio estas same vera por ĉiuj sciencistoj. La racio kreis la sciencon; la sento naskis la arton. Oni povas paroli pri nacia, eĉ loka arto; la scienco estas universala. 2 + 2 = 4 same en Parizo kiel en Tokio. Sed la Tokiaj k Parizaj artistoj ne *sentas* same. Nur la scienco, la racio povas krei unuecon en la mondo. Sed estas ne malbone, ke artistoj fantazias, se oni scias, ke temas ja pri fantaziaĵoj, pri kiuj ne multe valoras disputi. *E. L.*



Redakcia adreso: A. SCHWARZ, Lerchenstrasse 14, Neckarsulm (Germ.)

Migra tago de l'socialista junularo

Flanke de la politikaj k klerigaj laboroj la migrado apartenas al la vivkoncepto de l' soc. junularo. Preskaŭ en ĉiu monata programo de la unuopaj lokaj grupoj almenaŭ du dimanĉoj estas rezervataj por tuttagaj migradoj. Kial ni migras? Unue tiu ĉi sporto estas tre saniga por korpo k nervoj, ĉar ni la tutan tagon moviĝas en libera, pura aero. La suno brunigas niajn membrojn dum vigla ludo sur verda herbejo k la akvo de l' rivero freŝigas niajn korpojn, estantaj dum ses labortagoj en fabrikoj, vendejoj k skribejoj. Due la migrado estas tre kleriga, ĉar ni ĉiam povas direkti niajn paŝojn alien. Ni konatiĝas kun moroj k kutimoj de aliaj geurbanoj, ni observas la vilaĝanojn dum ilia laboro sur kampoj, ni vidas aliajn konstru-manierojn k el tio povas konkludi je la historia evoluo de regionoj. Ni ekscias pri vivo de l' laboristaro en fremdaj distriktoj, ni rigardas vidindajn fabrikojn, muzeojn ktp. Resume mi povas diri, ke ĉiam, kien ajn ni venas, atendas nin novaĵoj, interesaĵoj k sciindaĵoj. Trie nia sporto estas tre malmultekosta, k tio estas la ĉefaĵo, ĉar nia junularo ankoraŭ ne laborakiras multe da mono. La plejmulto el ili estas ankoraŭ metilernantoj k ili en Germanio ne ricevas multe da mono. Plie la migrado havas ankaŭ aliajn avantaĝojn: ĝi fortigas la komunsenton inter la partoprenantoj k ni lernas ŝati k estimi la karakterojn k vivkonceptojn de niaj kunuloj. Ĝi ankaŭ estas tre bona helpilo por memstare fari niajn membrojn en diversaj situacioj; do ĝi estas tre notinda eduka faktoro. En sekvantaj linioj mi volas priskribi, kio okazas dum unu el niaj multaj, belaj migraj tagoj.

Veraj naturamikoj k migremuloj, ni preparas nin formarŝi jam frumatene, por ke ni povu observi la belan leviĝon de la suno. Kantante k babilante ni marŝas en la junan tagon. La aero estas tiel bonfreŝa, ke ni enspiras ĝin per avidaj spiroj. La arbarbirdoj komencas kanti k la suno leviĝas ĉiam pli alten, varmigante per siaj radioj la fruktojn portantan teron. Tra vilaĝoj ni iras, sed ĉio estas ankoraŭ tre trankvila. La homoj ankoraŭ dormas. Nur la kokviroj staras sur la sterkamasoj k vokas per laŭta voĉo, ke hodiaŭ fariĝos bela tago. Tiel ni post kelkhora marŝado atingas nian lokon, kie nie volas restadi dum la cetera tempo. Ĝi troviĝas apud trankvile fluanta rivereto. La dorsosakoj estas demetataj de sur la ŝultroj, la vestaĵoj same, k nur vestite per mallongaj maldikaj sportpantalonetoj, la junularo nun gimnastikas, pilkludas, naĝas aŭ saltas. Ĝoja vivo estas tia k bele aspektas, kiam oni vidas la brunigitajn moviĝemajn homojn, kiuj en juneca forto refreŝiĝas. Ĉu tio ne estas pli bela, pli saniga, pli kultura, ol se nia junularo vizitus teatraĉojn aŭ trinkus alkoholhavajn trinkaĵojn? Mi respondas jese k kun mi same ankoraŭ multaj miloj da junaj, konsciaj homoj. (Finota)

Fr. Riedel (14 981), Gießen.

Regna junulartago de germania kom. junularo

Malgraŭ la mizera situacio de laborista gejunularo veturis 30 mil junlaboristoj al la junularkunvenego Leipzig-on. El la ŝtonkarbregiono Valdenburg partoprenis 40 K-doj en du aŭtomobiloj ornamitaj per afiŝegoj. Survoje ilin vane traesploris Dresdena policist-roto. Spite malpermes-postuloj de l' burĝaro okazis sabate la malferm-aranĝoj per paroladoj, ŝalmk fanfar-orkestroj. Sekvantan tagon diversloke koncertis la junularo k posttagmeze okazis manifestacia kunveno sur Placo de Aŭgusto, kiu tutspace estis plenigita de manifestaciantoj... Je tri fostoj aperis ruĝaj flagoj, kiujn policistoj minacantaj per revolveroj provis malhisi. Estis vane. Alveturinta polic-aŭtomobilo provis transveturi la homplenan placon. Kapitano postulis cedon je minaco pafigi. Unu, du, tri... ekkrako, k jen terenfalis K-do mortigita, aliaj vunditaj. Tiu ekpafo estis la signalo je atako, en kiu la kapitano k policisto eligis lastan spiron. Manifestaciante forlasis la junkomunistoj la placon, multe salutataj de laboristoj.

Vespere je la 21-a horo veturegis kelkcentoj da policistoj armitaj per karabenoj k surfiksita bajoneto aŭtomobile tra la stratoj kriante: "For de la stratoj aŭ ni pafos". Lunde la policistaro arestis multajn junkomunistojn; en la policejo oni batis kelkajn el ili, ĝis sango fluis. Eksterordinara malpermeso de manifestacioj estis proklamita. Al eksterurbaj K-doj la restado en Leipzig estis malpermesata. Dum hejmveturo rotoj da policistoj ree esploris nin k ĉiujn niajn aĵojn, ĉapojn, ŝuojn, ŝtrumpojn, la botelojn pro venena acido; ili forprenis fotoaparatojn k arestis kvar junulojn, ĉar ili havis ĉe si mezgrandajn pantranĉilojn. En ĉiuj urboj de ni traveturitaj nin atendis policistoj.

Registaro teroras, policistaro provokas, burĝa gazetaro deziras militribunalan kondamnon al junlaborista organizo, kiu malgraŭ ĉi ĉio senhalte kreskas. *10 596, Nieder-Salzbrunn.*

Junularo k Industrio

La temo de l' socialist-junulara konferenco okazinta en *Middleton Hall, Carlisle-Cumberland* (24. 4. 1930).

Ĉeestis granda nombro da delegitoj, kiuj reprezentis multajn organizojn, ekz. la socialistan gildon de junularo, la laboristan junularan ligon, la socialistan partion, la lokajn laboristajn kvartal-organizojn, la teks-sindikaton k aliajn sindikatojn, la *Annan* (Sud-Skotlandajn) soc. lab. organizojn, krom la SAT-Junulara Sekcio, ktp. K-do Mure *(Murray)* prezidis k priparolis la celon de l' konferenco: atentigi la laborist-junularon pri ĝiaj teruraj vivkondiĉoj.

K-do Ridle *(Ridley)* proponis rezolucion, ke la konferenco subtenu la "Gildan Industrian Ĉarton" (britan socialist-junularan politikon por industri-aferoj) kiel solan liberigilon por la brita laboranta junularo. K-do Nikson (tutlanda soc.-junulara sekretario) klarigis, kiel la sindikatoj, la lab. partioj k socialistaj partioj neniam atentis la junularon, k kiel la junularo estis subpremata de l' kapitalismo k burĝaro. Tial la sola socialista junulara organizo devis starigi "Ĉarton" por la junularo mem. Li ankaŭ atakis la burĝajn junularorganizojn, ekz. la skoltojn *(Boy Scouts)*, la religiajn asociojn k burĝpolitikajn organizojn. K-do Nikson diris: nur la socialisma k laborista sociordo liberigos entute la junularon, sed nuntempe jam ni postulas a) minimuman vivsalajron por ĉiuj junaj laboristoj, b) maksimuman 6-horan labortagon por ĉiuj junlaboristoj sub 21 jaroj, c) forigon de ĉia laŭpeca laboro, noktlaboro k kromlaboro, d) plensalajron dum malsano, e) plensalajron por ĉiuj festotagoj, krome dusemajnan libertempon jare, f) forigon de la kontrakt-laborsistemo por la junularo, k starigon de sindikat-regado por la enigo de l' junularo en la industrio.

TRA ESPERANTIO

Alvoko al ĉiuj kastillingvaj Gek-doj el Eŭropo k Ameriko

En Hispanio alvenis la momento por ekagi laŭ niaj komunaj klasaj celoj. Nia nuna taktiko estas penetri en ĉiujn lab. organizojn k intense instrui esp-on, redakti artikolojn, fari tradukojn el esp. gazetoj, instigi k fondi grupojn aŭ ĉelojn esp-istajn ĉe sindikatoj k lab. partioj, krei murgazetojn (en Barcelono ekzistas tiaj en kelkaj lokoj depost 4 monatoj). SAT-anoj k simpatiantoj agu kune k elpensu porjaran agadplanon plenumendan. Nia situacio pensigas jam al kreo de Lab. Esp. Asocio (LEA) por pli racie servi niajn klasajn bezonojn.

Post kelkaj kunsidoj la Barcelonaj SAT-anoj, akorde kun tiuj de Sabadell, Tarrasa k Rubi decidis reredakti, revizii la en 1924/25 tradukitan lernolibron "Cours Rationnel et Complet", kiun ni intencas eldoni kun propagando pri kreota LEA k SAT. Tiu lernolibro estu la bazo por nia propagando. Ankaŭ ni planas eldonon de Plena Vortaro Esp.-Kastila k Kastilo-Esp-a, tial ke la nuna de *Inglada Ors* elĉerpiĝis k ne reeldoniĝos. Ĝi cetere neniel estis kontentiga; la novan ni provos laŭeble akordigi kun la "Plena Vortaro de SAT". — La monafero estas la plej serioza baro, sed ni nepre devas solvi ĝin. Ni intencas aranĝi kelkajn teatroprezentojn, ne propagandcelajn, sed monakirajn, sub gvido de nia talenta K-do *F. Vila* (15 461). Estus kuraĝige, se ĉiuj, kiuj aprobas la projekton, donacus k pruntus monon tiucele. La sumoj estu sendataj ĝiroposhtĉeke al "Banco Nueva Hispania" (je konto de *Petro Casanovas*), Via Masagué 42 en *Sabadell*. Ĉiun korespondaĵon adresu al K-do *P. C. Ballaruch*, str. Turull 67 en *Sabadell*.

Konstatinte, ke en aliaj hispaniaj urboj sentiĝas sama bezono k ke nia laboro postulas grandajn energielspezojn, ni cedas la zorgon pri fondo de LEA al la Madrida Lab. Esp. Grupo, kiu speciale ŝajnas interesiĝi pri organizado de ĉiuj hispaniaj lab. esp-istoj. Ni nur faru averton: La Federacio estu klascela, sed ne unutendenca. La Federacio eldonu bulteneton aŭ uzu iun periodaĵon por niaj interrilatoj k kuraĝigo.

Antaŭen por la laborista supereco! Restu malantaŭe burĝspiritulo j!

(La dokumento estas subskribita de 50 Gekdoj el Barcelona, Sabadell, Rubi k Tarrasa.)

Barcelono, 14. VI. 30.

LASTHORE

4. aŭgusto, vespere. La X-an Kongreson aliĝis **543** K-doj el **25** landoj (inter ili el Anglio 142, el Germanio 117). Fakte partoprenas la Kongreson **340** K-doj el **16** landoj. La 3-an de aŭg. okazis impona manifestacio tra la stratoj de Londono kun publika kunvenego liberaera en Hajd-parko *(Hyde Park)*. Vespere sub la aŭspicioj de B. L. E. A. okazis salutparoloj de organizoj esp. laboristaj k neesp-istaj k prezento de teatraĵo en esp-o "La Batalo daŭras".

Hodiaŭ estis elektata la prezidantaro (K-doj Boubou, Francio; Azorin, Hispanio; Sulski, Britio; Krejt, Nederlando; Jamamoto, Japanio; Hujuke, Ĉinio; Rosetti, Britio) k 9-membra Komisiono por studo de la proponoj faritaj al la Kongreso. Sekvis la legado de l' Raportaro de la Plenum-Komitato k, post diskuto pli longa, ankaŭ de la en "S-ulo" ne antaŭe resume presitaj raportoj de K-doj Bässler, Nekrasov k Vildebrand, ricevitaj ĉe la Kongreso nur lastminute. La 2-a kunsido finiĝis per la paroloj de l' unua diskutanto pri la Raportaro, K-do Lora (Revo), kiu bedaŭros la atakojn direktatajn kontraŭ la estraro de SAT k insistas pri la eblo de kunlaborado inter diverstendencaj K-doj en nia **kultura** organizo.

Li plue konsilis kontraŭstaradi la elmigrosistemon por la junularo, per kiu ĉi tiu estas tromp-ekspluatata. Li finis per alvoko al la junularo batali kontraŭ la kapitalismon.

Kelkaj K-doj priparolis la terurajn kondiĉojn de l' junularo, precipe de l' juna laboristino. Mi ankaŭ parolis, klarigante la SAT-vidpunkton pri internaciaj, eĉ sennaciecaj trustoj ekspluatantaj la lab. junularon tutmondan, k pri la malesto de unuigita lab. junularo sennacieca por kontraŭbatali la sennaciecan kapitalismon. Mi havis grandan aplaŭdon. k K-do Nikson, kiu respondis, tutplene subtenis mian SAT-anan vidpunkton, esperante, ke la lokaj lab.-junularaj organizoj daŭrigos la kontraŭkapitalisman batalon. Voĉdona rezulto estis unuanima subteno al la "Ĉarto". — Tiel finiĝis la *unua* junular-konferenco laborista en *Cumberland*-graflando — k SAT estis reprezentita: oni aŭdis la SAT-vidpunkton. *W. Latimer (10 637), Carlisle.*

SOCIALISTA ESPERANTO - ASOCIO

Ne volante enmiksiĝi en la disputoj, kiuj disigas la por-esperantan lab. movadon en Germanio, ni publikigas senŝanĝe k senkomente la ĉi suban informon.

La nunjara Asocia Tago de la Laborista Esperanto-Asocio germanlingva per kelkaj siaj decidoj malebligas al socialdemokratoj la restadon en LEA. Estas la malakcepto de ŝanĝo de § 6 de la statuto. Ĝi malebligas la revenon al LEA de K-doj en kelkaj urboj, kie komuna laboro de komunistoj k socialdemokratoj ne plu estas ebla. Kaj ĝi malebligas la restadon en LEA de K-doj, kiuj pro interngrupaj disputoj malŝatas komunan laboron kun komunistoj.

Krom tio — eĉ plej grave, la Asocia Tago de LEA decidis aliĝon al organizo komunista: la Intereskomuno por Laborista Kulturo (germane: IFA). Laŭ la decido de la plej alta germania estraro por laborista sporto (Centra Komisiono) la aparteneco al "IFA" signifas, ke la koncerna organizo estas eksigata ĉie el la lokaj karteloj. Per la aliĝo al "IFA" LEA sin izolas de la tuta socialdemokrata laboristaro, sin apogas al la komunistaj organizoj. Tian staton nepre devis forigi la socialdemokrataj esperantistoj.

Estas rimarkinde, ke en Essen (8-a Asoci-Tago de LEA) K-do Deubler, München, deklaris, ke klare montriĝis la komunistiĝo de LEA, ke tial li ne povos denove akcepti la oficon de redaktoro, pro sama kaŭzo K-do Birke rezignis la oficon de administranto: Nun tiuj postenoj de redaktoro k administranto estas okupataj de komunistoj.

En Berlin jam depost unu jaro (same en Stettin) ekzistis socialista grupo. Ĝi invitis al konferenco en Berlin, kiu okazis je pentekosto. 14 grupoj estis sendintaj delegitojn. Konataj K-doj en la esp. movado laborista en Germanio ĉeestis: Kaiser, Altenburg; Köckeritz, Dresden; Puff, Frankfurt, Sproeck, Berlin. Ili raportis pri la malpacoj malebligantaj la komunan laboron de komunistoj k socialdemokratoj. Kaj kontraŭ nur unu voĉo estis decidata la fondo de *Socialista Esperanto-Asocio*, kies prezidanto fariĝis K-do Puff, Frankfurt, redaktoro por la "Sciigilo" (posta asocia gazeto) K-do Sproeck, Berlin.

Tuj aliĝis kelkaj grupoj, hodiaŭ la nova asocio jam nombras pli ol 20 grupojn, konstante ankoraŭ venas aliĝoj, ĉar post la konferenco k post la fondo de SEA kompreneble ĉie la socialistaj K-doj en siaj grupoj

traktas la aferojn k faras siajn decidojn.

SEA portas en si grandan faktoron de vivopovo: ĝi povas apogi sian laboron sur la plej grandan laboristan partion: Socialdemokrata Partio. Kaj verdire la disiĝo de la laborista esperanta movado alportos fortigon de la movado, ĉar la unuopaj asocioj povas labori pli forte k pli sukcese en siaj propraj rondoj. *Adolf Sproeck, Berlin.*

PROTESTAJN SKRIBOJN

rilate al montranssendo por SAT el Sovetio ni ricevis ankoraŭ de multaj SAT-anoj. Publikigon ilian ni devas rezigni pro abundo de l' materialo k manko de loko en la gazeto.

Por k pri la "Dua Traktoro"

Post diskuto SAT- k LEA-anoj en Merkstein (Germ.) akceptis helpi la sovetianojn per monkolekto por "dua traktoro" k akcepto de la 8 proponoj de Gek-doj Batta krom la 1-a k transsendo de l' kolektota mono al la Administrejo de SAT en Leipzig. Ili alvokas la tutmondan esp. minlaboristaron por kolekti k fortigi Esperantion. *13 398, 13 397.*

Sukcesoj de esperanto en Japanio

La societo "Kiboŝa", kultura societo kun 1 miliono da membroj en k ekster Japanio, gvidata de Seikoo Gotoo (kiu nunjare vizitos Eŭropon utiligante esp-on), akceptis eldoni la ĝisnunan gazeton "Esperanto en Nipponlando" sub nova titolo "Esperanto, Kiboŝa". Jam aperis ĝis nun kvar n-oj (marto-junio) tre regule, tre belaspekte, en normformato A 5 (laŭ artikolo pri normformatoj en SAT-Jarlibro 1929/30, pĝ. 54/55. Rimarko pri ĉi tiu artikolo troviĝis dufoje sur la unua paĝo de l' nova gazeto.). La eldonkvanto estas 12 000 ekzempleroj, stato de abonantoj: 4697. La eldonantoj esperas akiri 30 mil abonantojn ĝis fino de tiu ĉi jaro. La gazeto estas redaktata parte japane, parte esperante. Salutu ni tiun novan progreson de esp-o ekster Eŭropo k esperu ni, ke la tre optimismaj japanaj pioniroj pravu en siaj perspektivoj, por la bono de l' antaŭeniro de nia movado en tutmonda skalo!

PRI HELPO AL VOJAĜANTAJ SAT-ANOJ

Mi atente legis la artikolon de K-do Ruĝa Vagulo en n-o 298, sed mi tute ne povas kompreni lian vidpunkton. Li diras, ke post trimonata vagado li kune kun sia K-dino alvenis en grandurbon de Sudfrancio k ke tie li ne povis trovi aliajn K-dojn. Iuj transloĝiĝis, aliuj ne estis hejme. Kion do li atendis? Ĉu li, post trimonata vagado, nur hazarde trovis sin en tiu urbo? Kompreneble ne. Li certe antaŭe sciis bone pri sia ebla alveno tien. Kial do li ne antaŭsciigis la tiean peranton aŭ sekretarion pri sia intencota vizito? Do eble iu K-do renkontus ilin ĉe la stacio k alkondukus al grupejo, k kredeble tie ili povus trovi kontentigon rilate loĝejon ktp. Mi tute ne kredas, ke li, post tiom longa vojaĝado, ne havis tempon por fari tion. Alvenante je malfrua horo, sen ia ajn atentigo, ĉu li estas tiel naiva kredi, ke li tuj trovos kontentigon rilate al manĝado k loĝado ĉe iu simpla laborista familio? Li ne serĉas laboron k ankaŭ ne estas forkuranto de blanka teroro (tiuokaze li sendube rajtas postuli helpon), li nur vagadas dum tri monatoj.

Post la kunveno, responde al la K-do, kiu akompanis ilin, li diris, ke li ne povos pagi por ĉambro la sumon proponitan k se pli malkara ne estas trovebla, ili devos resti en la parkego. Do, la germana ne-SAT-ana laboristo helpis ilin, k ili dormis triope en lito. Bona germana ne-SAT-ana K-do. Sed se iu vagadas tra Eŭropo dum tri monatoj, ĉu li ne devas provizi sin per sufiĉe da mono por tia neatendita okazo, kian li priskribis? Se li ne havas sufiĉe da disponebla mono, li devas resti hejme.

Li konkludas: "Jen tipa ekzemplo pri homaranismo..." ktp. Sendube nia K-do ne komprenas pri la vera devo de SAT-anoj rilate tiajn aferojn. Se iu vagas por trovi laboron, aŭ forkuras for de la venĝo de siaj klasmalamikoj, aŭ se estas alia grava motivo, ni ĉiuj devas fari niajn plejeblon. Sed ne estas celite, ke ni *devas* helpi tiujn, kiuj nur vagadas kelkajn semajnojn de loko al loko. Kompreneble ni provu fari, kiom ni povas, por vagantaj K-doj, tre certe, — sed ankaŭ ili devas fari la neceson siaflanke k sciigi la K-dojn sufiĉe frue antaŭe pri intencota vizito. *3122, Liverpool.*

Ne donacu la jarlibron al ĉiu aĉulo!

En aprilo preskaŭ ĉiuj Kievaj SAT-anoj ricevis per poŝto idan propagandan foliaĉon. Ni ĉiuj tre miris, kiel la idistoj konas adresojn de SAT-anoj. Post informiĝo montriĝis, ke unu el tiu malofta speco, idisto Aronov (lian nomon mi tute ne opinias konigindan, sed citas ĝin por averti eksterlandajn K-dojn, ĉar eble korespondante li ŝajnigas sin esti esp-isto), posedas nian jarlibron, ricevitan de li per iu eksterlanda K-do. Tiu fakto ankoraŭfoje montras, ke niaj K-doj tro facilanime rigardas nian gravan praktikan ilon, lasante ĝin trafi en la manojn de niaj malamikoj. Estu pli singardaj! *Fedotov (728).*

TRA LA MOVADO

KRONIKO

POLIO. Bedzin. Lokaj SAT-anoj partoprenis la kolekton de mono por Esp. Traktoro. Ili kolektis 35 zlotojn. Okaze de la morto de malnova esp-isto J. Sercarz la grupo konigis al la loĝantaro la sciigon pri la morto per grandformata esp-lingva afiŝo. La loka Societo (en kiu partoprenas la SAT-anoj) ricevis subvencion de 300 zl. de la urbestraro. (14 220). — *RUMANIO. Arad.* Persekutite en la lab. hejmo k senhejmigite ni devis aranĝi niajn kunvenojn sub libera ĉielo. Ni renkontiĝas tiel ĉiu-dimanĉe (ĉirkaŭ 20 K-doj). Je 25. majo okazis elektoj de SAT-peranto (13 828), vicperanto (15 080), junulperanto (16 797), kiuj zorgas ankaŭ pri la grupaj aferoj k alvokas ĉiujn en Rumanio estantajn lab. esp-istojn anonci siajn adresojn al: A. Karpati, B. R. Maria 9. Arad. — *SOVETIO. Novo-Ukrainka.* En nia regiono la movado estas sufiĉe juna. Depost okt. 1928 propagando estis farata. Mi organizis kurson, verkis prop. artik. por la loka gazetaro. Rezulte ni havis 12 vilaĝanojn-esp-istojn ĉi loke, k 5 aliajn en div. lokoj de l' regiono. En *Furmanivka* funkcias lerneja rondeto, kiu korespondas kun eksterlando. La jurnaloj menciis pri la 10-a Kongreso. (10 450.)

Aptn Sinkler (Upton Sinclair) pri esperanto

La fama verkisto Sinkler turnis sin lastdate en tre afabla letero al la gvidanto de l' Eldona Kooperativo de SAT, kun peto pri informoj rilate al en esp-o aperigitaj verkoj liaj. Fakte jam delonge K-do Fröding (Rockford) estas rajtigita traduki la verkojn de Sinkler k komencis tiun laboron. Bedaŭrinde ja pro la financa situacio de l' Asocio ni povis respondi nur negative rilate al la demando de l' aŭtoro. Ĉiuokaze estas ĝojige noti la intereson de tiu fama verkisto pri esperanto k pri nia laboro.

Ĉe la bontemplanoj

La bontemplana (internacia) movado havis ĝis nun kiel oficialan lingvon la anglan. Dank' al la iniciativo de svedaj bontemplanoj nun en Stokholm estas aranĝata esp. kurso por bontemplanoj el ĉiuj landoj. Gvidas tiun kurson s-o Seppik laŭ Ĉe-

metodo ĉe ĉiutaga 4-hora lernado dum 10 tagoj. *N. R. 15 428.*

Socialisma konkurado

Responde al alvoko de K-do Bässler (n-o 276) ni, Arad-anoj, akceptis partopreni la konkuradon. Plenumoj de trimonata laboro: 3 kursoj komencitaj, la unua finiĝis kun 4 lernantoj, la du aliajn partoprenas 17 pers. Estas 10 SAT-anoj, 3 "S-ulo"-abonantoj, 1 abon. al "Senn. P. R." Resume pliiĝo: 5 novaj SAT-anoj. La laboron faris sole la subskribintoj.

13 828, 15 080.

ĈE LA NEŬTRALULOJ

La libro de l' radio-inĝeniero *E. Ajsberg:* "Babiladoj pri radio", kiu estas originala teknika verko esp-a, estas tradukita k eldonita en dek lingvoj. La franca eldono speciale bele ilustrita per humoraj desegnoj aperis jam en 2 eldonoj; preskaŭ 20 mil ekzempleroj disvendiĝis. Ĉeĥa traduko eldoniĝis 3-foje. Rimarkinde estas, ke la esp. originalo ĝis nun ekzistas nur kiel manuskripto.

*

La fama Elektro-Teknika Instituto ĉe la Universitato en *Grenoble* (Francio) konsentis reklami per esp-o k eldonis jam ilustritan prospekton en esp-o.

*

La dana ministerio por eksterlandaj aferoj propra-iniciative turnis sin al la Kopenhagaj esp-istoj por ke ili helpu ĉe eldono de granda filmo por turisma k komerca propagandceloj. La tekstoj estas esp-igitaj k baldaŭ oni elsendos la filmon eksterlanden. Tio signifas la unuan oficialan rekonon de esp-o en Danio.

*

Neesp-istaj instruistaj organizoj aranĝis en Oslo (Norvegio) Ĉe-kurson de 23. junio ĝis 5. julio, gviditan de Ĉe mem. La instruistligaj estraroj disponigis la necesajn sumojn por la aranĝo.

*

Dum junio okazis en Belgio du neŭtralaj esp. kongresoj, unu de la Flandra Ligo Esp-ista en Antverpeno, la alia de l' Belga Ligo Esp-ista en Lieĝo. Ĉe ambaŭ kongresoj la urbestraro interesiĝis k salutis la kongresanojn. (La raportantaj gazetoj ne citas la nombron de partoprenintoj.)

*

Laŭ sciigo en "Heroldo de Esperanto" sume 40 sovetiaj esp-istoj ricevos senpagan jarabonon al tiu gazeto sekve de kolekto farita inter la abonantoj je ilia favoro, kiu rezultigis sumon de 430.32 mk. g.

*

La Esp. Turisma Komisiono en Stokholmo okazigis je 27./28. julio Interbaltan esp. kongreson, kiun partoprenis estonaj, latvaj, finnaj k. a. esp-istoj. Kongresejo estis la urbdomo de Stokholmo.

Ĉe la instruistoj

En Berlino okazos de 1. ĝis 4. oktobro la publika kongreso de l' Ligo de radikalaj Lernej-reformanoj kun ĉeftemo: Virina klero k kulturo. 11 grandaj paroladoj estas anoncitaj, krome okazos vespera manifestacio kun multaj oratoroj. Kongreskarto kostas 6 mk. g. ĉe V. Hoepner, *Berlin O 34*, Boxhagenerstr. 13, II.

LINGVAJ NOTOJ (Respondoj al demandoj[1])

5. Ĉu oni konsideru korektaj k uzu la esprimojn: *ili daŭras vivi* k: *ili daŭrigas uzi*, diferencigante tiel en la uzo de l' verbo kun transitivaj k netransitivaj verbformoj?

I. La vorto *daŭri* havas tri diversajn, sed parencajn signifojn:

A) Bezoni, postuli, konsumi ian tempon (tempospacon), okazi, esti dum ia tempo. (En la germana lingvo, fontlingvo de la vorto *daŭri*: *dauern, währen, eine Dauer von . . . haben.*) Ekz. *Nia vivo daŭras 70 jarojn. La milito daŭris pli ol 51 monatojn. La ekspozicio daŭros de hodiaŭ ĝis la venonta dimanĉo.*

B) Longan tempon (daŭre) ekzistadi, restadi, konserviĝadi, havi konstantecon, ne foriĝi, ne forpasi, ne konsumiĝi. (Germane: *dauern, Dauer haben, Bestand haben, (dauernd) bestehen, dauerhaft sein, vorhalten.*) Ekz. *Lia gloro daŭros tra la jarcentoj. Ŝia fervoro daŭras malgraŭ ĉiaj malhelpoj. Belo pereas, virto daŭras. Tiu entuziasmo ne daŭros.*

C) Plu esti, plu okazi, plu daŭri (en signifo A aŭ B), kontinui, (ankoraŭ) ne ĉesi, ne esti (jam) finata aŭ finita. (Germane: *(noch) andauern, anhalten, fortdauern, fortgesetzt werden, sich fortsetzen, weitergehen, weiterbestehen, weiterbetrieben werden.*) Ekz. *La vigla debato daŭris ankoraŭ, kiam ni envenis en la salonon. Per helpo de strikrompantoj la fabrikado ankoraŭ daŭras en kelkaj laborejoj. Nia batalo daŭros, ankaŭ se oni arestos niajn gvidantojn.*

II. Plej ofte aplikiĝas la signifo A, sed la signifo C akiris specialan gravecon per la derivajo *daŭrigi*.

Ĉi tiu multe uzata vorto havas preskaŭ ĉiam la signifon: igi daŭri en la signifo C, do: igi, ke io plu estas, okazas, kontinuas, ke io estas plilongigata, aŭ simple: plu fari ion. (Germane: *fortsetzen, fortführen, weiterführen, weitermachen, weiter . . . en.*) Ekz. *Ni ne daŭrigu la politikon de senaga observado. Ŝi ne povis daŭrigi tian vivon. La romano estas daŭrigota.*

Anstataŭ *daŭrigi* oni povas ĉiam meti esprimon kun *plu*, plej ofte: *plu fari* aŭ, kiam la objekto estas elverba substantivo: *plu . . . i.* Ekz. *Ni ne plu faru la politikon de observado. Ŝi ne povis plu tiel vivi. La romano estas plu aperigota* aŭ *presota.*

III. El la signifoj k difinoj de *daŭri* k *daŭrigi* rezultas ties funkcioj.

IV. Subjekto de *daŭri* povas esti nur stato, okazado aŭ farado, kiu tempe progresas, kiu konsumas tempon, sed ne viva aŭ malviva objekto, kiu ne havas senperan rilaton al tempopaso, do ne persono, besto aŭ alia konkreta objekto.

Ekz. *La vivo de Aleksandro daŭris*. . ., sed ne: *Aleksandro daŭris (vivi) . . .* — *La parolado daŭras . . .*, sed ne: *La parolanto daŭras* aŭ: *Li daŭras paroli* aŭ: *Li daŭras parolante* aŭ: *Li daŭras parolanta.* Nenorma, ekz. poezia aŭ vulgara lingvo tamen povas permesi ŝajn-esceptojn.

Ekz. *La verkoj de Homeros daŭros, kiel longe vivos homoj kulturaj* (emfaze anstataŭ: *la intereso, la admiro por la verkoj de H. daŭros . . .*). *Ŝuisto diras: Ĉe mi paro da botoj daŭras 6 horojn k pantofloj 2 horojn* (vulgare anstataŭ: *. . . la farado de paro da botoj daŭras . . .*).

V. *Daŭri* = dum ia (A) aŭ longa (B) aŭ plua (C) tempo esti aŭ okazi — estas absolute netransitiva verbo, do ne povas havi objekton (rektan komplementon), same kiel *esti* aŭ *okazi*. Akuzativo rilatanta al *daŭri* povas esti nur akuzativo de mezuro, speciale de tempo. (Ekz. *La pluvo daŭris nur kelkajn minutojn.*)

Do ne estas korekte diri: *Mi daŭras la laboron*, ĉar *daŭri* povas havi nek personon kiel subjekton, nek ian objekton. Cetere neniu el la supre montritaj signifoj de *daŭri* donus sencon al tia frazo.

Samkaŭze ankaŭ infinitivo povas rilati al *daŭri* nur kiel subjekto, neniam kiel objekto. Do oni povas diri: *Skribi tian leteron daŭras nur 10 minutojn*, sed ne: *Li daŭris skribi tiun leteron* aŭ: *Ili daŭras vivi.*

VI. *Daŭrigi* = igi daŭri, igi daŭranta — povas havi kiel subjekton personon k ajon. Pli ofte estas homo aŭ besto, kio ion daŭrigas, sed ankaŭ iu nevivantajo, ago, cirkonstanco, okazajo povas kaŭzi, ke io daŭras. Ekz. *La leono daŭrigis sian manĝon neĝenate. La ekskurso al Parizo daŭrigis la serion de la belegaj tagoj de nia vojaĝo. La elnordaj ventoj daŭrigos ankoraŭ la frostperiodon.*

[1] Ni aperigas tiujn ĉi "L. Notojn" en "S-ulo" anst. en "La Lernanto", ĉar ni opinias, ke la traktajo estas tro malfacila por ne sufiĉe perfektaj esp-istoj. — *Red.*

VII. *Daŭrigi*, kiel ĉiuj igo-vortoj, estas transitiva, do ĉiam havas objekton. Se ĉi tiu esceptokaze ne estas esprimita, ĝi tamen estas facile alpensebla. Ekz. Soldatoj laboras. Venas oficiro. Ili starigas sin streĉatente pro saluto. La oficiro diras: *Daŭrigu!* Tio kompreneble signifas: *Daŭrigu vian laboron!*

La objekto (rekta komplemento) estas la stato, ago, okazajo, kiu daŭras. Regule ĝi estas esprimata per substantivo en akuzativo. Estus eble, sed estas nekutime, uzi infinitivon kiel rektan komplementon. En sia Lingva Respondo, kiu traktas *daŭri* k *ĉesi*, D-ro Zamenhof pri tio: "*Daŭri* = esti plue, ne esti finita; ... ne estas bone diri (kiel mi mem bedaŭrinde faris kelkfoje): *mi daŭrigas labori* (mi igas esti plue labori!); oni devas diri: *mi daŭrigas mian laboron* (mi igas mian laboron esti plue) aŭ *mi laboras plue*."

Tio ne estas io neordinara, ĉar regule igo-verboj derivitaj de netransitivaj verboj ne havas post si infinitivon kiel rektan komplementon. Ekz. oni diras: *Li lernigis min danci*, ĉar per tio mi lernis — kion? — danci. *La apero de la du boatoj esperigis nin, ankoraŭ savi la ŝiprompulojn*, ĉar pro tiu apero ni esperis — kion? — savi la ŝiprompulojn. *Lerni* k *esperi* estas transitivaj. Tial ni trovas infinitivon kiel rektan komplementon post *lernigi* k *esperigi*. — Aliflanke oni diras nur ekz.: *Li refunkciigis la rotacion de la bobeno* k ne: ... *rotacii la bobenon*; same: *Ŝia dua kanto ankoraŭ kreskigis la aplaŭdon* k ne: ... *aplaŭdi*. La kialo: *funkciigi* k *kreskigi* estas derivitaj de la netransitivaj verboj *funkcii* k *kreski*, same kiel *daŭrigi* de la netransitiva *daŭri*.

Tial la esprimo: *ili daŭrigas uzi* estas, kvankam komprenebla, tamen ne aprobinda, senkonsidere al tio, ke *uzi* estas verbo transitiva. Oni diru prefere: *ili plu uz(ad)as* aŭ *ili daŭrigas la uz(ad)on*. *D-ro W. Lippmann.*

RECENZEJO ◆

Duope ricevitajn verkojn ni recenzas, unuope ricevitajn ni nur mencias.

E. Lanti, Naciismo. Studo pri Deveno, Evoluado k Sekvoj. 124 pĝ. Form. 13×19 cm. Prezo: 1.30 mk. g. Eldono de SAT, Colmstr. 1, Leipzig O 27, aŭ 23, rue Boyer Paris XX.

Malmultegaj estas en la esperantista literaturo la valoraj verkoj pri seriozaj temoj, k tio estas des pli bedaŭrinda, ĉar nur tiaj samtempe seriozaj k valoraj verkoj povos altiri al esperanto la intereson k favoron de la sciencaj, universitataj, oficialaj k influaj aŭtoritatuloj. La verkoj publikigitaj de SAT ĝenerale k ja gratulinde esceptiĝas k distingiĝas per sia seriozeco, tamen ne ĉiam per sia valoro, k oni ne povas ekzemple ne elreviĝi, legante broŝuron, kiu, pretendante konigi k klarigi iun novan lingvistikan teorion, sukcesas nur ja evidente pruvi, ke la aŭtoro eĉ tute ne komprenis la teorion, kiun li imagas al si, ke li taŭge elmetis k komprenigis.

Tian riproĉon oni ne povos direkti al la aperinta studo de E. Lanti pri Naciismo. Ŝajne tiu ĉi studo estas nur resumo el kelkaj modernaj sciencaj libroj, sed en efektiveco ĝi havas multe pli grandan valoron ol ia simpla resumo. Lanti tiel inteligente alproprigis al sia spirito k tiel persone repensis la pruntitajn ideojn, li tiel klare k metode kunligis, interordigis k unuecigis la materialon, ke li ja ellaboris vere originalan verkon, kiu certe estas unu el la malmultaj plej altvaloraj k laŭdindaj inter la ĝis nun publikigitaj esperantlingvaj seriozaj k atentindaj verkoj.

Montrante la devenon, evoluadon k sekvojn de naciismo, la aŭtoro ebligas al ni ĉirkaŭpreni per unu rigardo la historion de la homaro ekde la primitivaj societoj ĝis la hodiaŭa stato.

Kompreneble oni povas diskuti pri kelkaj detaloj: ekzemple, la plenan samigon inter tekniko k racio, inter mistiko k idealismo, inter fantazio k spekulativo mi opinias ne tute ĝusta. Malgraŭ tio mi devas konfesi k volonte konfesas, ke Lanti montras en tiu ĉi verko ne nur vere sciencan, tre alte ŝatindan objektivemon, sed ankaŭ egan k maloftan klarecon ĉe la koncepto k komprenigo.

Jen libro, kiu instruas k pensigas; ĝi do meritas favoran akcepton k vastan sukceson ĉe la seriozuloj. Estas dezirinde, ke tiaj libroj multiĝu en la esperantista literaturo.

Pri la stilo mi mallonge diros, ke ĝi estas ne nur konstante korekta, sed ankaŭ rimarkinde klara, preciza, flua, fleksebla k facilmova, unuvorte vere modela k imitinda. *Prof. E. Grosjean-Maupin.*

Lu-Ŝin, La Vera Historio de Ah Q. Tradukita de *Ŝ. M. Chun.* Eld.: La Eldona Kooperativo, P. O. Box 1167, *Shanghai*, Ĉinio. 146 paĝoj. Form. 12,5×19 cm. Prezo: broŝ. 0,4 us. dol., bind. 0,5 dol.

Estas rakonto eltirita el pli ampleksa verko de moderna ĉina aŭtoro, kiu laŭ la diro de l' tradukinto estas la unua ĉina verkisto, kiu simpatias k kunsentas kun la popolamaso. La historio de Ah Q estas la historio de ekspluatata, bastonbatata, malestimata proleto, kiu kvazaŭ instinkte, sen ia vera konscio, individue batalas pro sia ekzisto k same tiel senkonscie simpatias kun la ribelmovado de nia epoko, ĝis fine — kvankam li nur per gestoj k neniel efektive partoprenas la revolucion — li estas ekzekutata. La animstato de tiu homo estas majstre prezentita, k ni legas tiun rakonton, malgraŭ la orientana pens- k esprimmaniero, senpene, ĉar la lingvo estas sufiĉe simpla k viva. Klarigoj pri ĉinaj nomoj k proprajoj aperas sur la lastaj paĝoj. Bedaŭrinde ne mankas pres- k ankaŭ gramatik-eraroj. Sed ni danku al la tradukinto, ke li prezentis al la esp-istaro konigindan pecon el la moderna ĉina literaturo. *N. B.*

Chinese Affairs. Weekly Survey of important events relating to China. Eld.: Internacia Rilat - Komitato, 5 Mao-tan Street, *Nanking*, Ĉinio.

Anglalingva ĉin - registara gazeto semajna por eksterlanda propagando.

MEMORNOTO ◆

Represis el "S-ulo":

El Federal, Sabadell, 7. 6., likvido de preĝ. en USSR (trad. 5437).

Priesper. artik. k notojn enhavis:

Kämpfer, Chemnitz, 20. 6.; *Sendung* (radio), n-o 24 (Germ.); *Le Réveil Ouvrier*, Nancy, 18. 6.; *L'Etincelle*, Anderleĥt, 20. 6. (pri "S-ulo" k Lanti-broŝ.); *Accion Cooperatista*, Barcel., 20. 6.; *Signalen*, Stokh., 19. 6. (pri SAT); *Bournemouth Times & Directory*, 13. 6., 20. 6.

Pri SAT-Kongreso raportis:

Fyns Soc. Demokrat (Danio), 12. 6. (ankaŭ pri lab esp. mov.); *Gazetservo de Socialista Sportintern.*, n-o 22.

Peresper. materialon enpresis:

L'Humanité, Metz, 22. 5.

NIA POŜTO ◆

16 602. — Via artikolo certe aperos.

9106. — Ni ne povas publikigi senpage la alvokon. *Red.*

ENHAVO

Presejo: Peuvag, Druckerei-Filiale Leipzig (Germanio)